

BİZİM AİLEMİZ

SAYI: 1

OCAK 1997

26
26

BAŞLARKEN

Merhaba!

"Bizim Ailemiz"den hepinize en güzel dileklerle, en sıcak selamlarla merhaba... Dergimizin ilk sayısı ile birlikte evimizin kapısından içeri giriyorsunuz. Böylece birbirimizi daha iyi tanıma ve anlama fırsatımız olacak. Çalışmalarımızı, ilginizi çekeceğini düşündüğümüz haberlerimizle, araştırmalarımızla birlikte beğenimize sunuyoruz. Sizden gelen önerilerle, hep birlikte çıkaracağız dergimizi.

Sıcaklığını yüreğimizde hissettiğimiz ailemiz. Zor günlerimizde sığındığımız liman. Mutluluk anlarımızda sevinçlerimizi paylaştığımız insanlar. Anne, baba, nine, dede, torunlar, gelinler, damatlar... Kalabalık bir ailenin "Bir düğün günü" fotoğrafı ile süslüyoruz kapağımızı. Bu güzel fotoğraf için 1 Numara Yayıncılık'ın "Gelin" dergisine, fotoğrafı çeken Cengiz Arkangil'e ve "Bizim Ailemiz" in, elinize ulaşmasında emeği geçen herkese teşekkür ediyoruz.

Kadınlarımızla, çocuklarımızla, büyüklerimizle, küçüklerimizle "Bizim Ailemiz"de hepimizden birşeyler bulacağınızı umuyoruz.

Dilerseniz bu defalık sözü çok uzatmadan sizi evimizden içeri davet edelim. Koridorda, Hakkâri kilimleri karşılayacak sizi. Hakkâri'li kadınlarımızın ruhlarını katarak yaptıkları birbirinden güzel bu kilimler bakalım neler anlatacak?

Medeni Kanun'dan Ceza Kanunu'na kadar sürdürdüğümüz çalışmalar, aile fotoğraflarını, "Uyuşturucuya Hayır!" kampanyamızın ayrıntılarını, Kadınlar için 24 saat açık banka "3B"yi, ve birbirinden ilginç pek çok haberi bulabileceğiniz, adım başı sürprizle karşılaşacağınız bu ilk sayımızla sizi başbaşa bırakıyoruz.

"Bizim Ailemiz" olarak, hepinizin yeni yılını kutluyor, barış, mutluluk, sağlık ve huzur içinde nice yıllara, diyoruz. Herşey gönlünüzce olsun.

Nalân Yıldız MÜDERRİSOĞLU

BU SAYIDA

İÇİNDEKİLER

BAŞLARKEN

Yeni yıla, yeni bir dergiyle başlıyoruz.

1

BAKAN'DAN "Uyuşturucu'ya Hayır"

Kadın ve Aileden sorumlu Devlet Bakanımız Işıl Saygın, geçtiğimiz aylarda başlattıkları "Uyuşturucuyla mücadele kampanyası" hakkında bilgi veriyor.

4

BİBERONLAR İMPARATORLUĞU'NDA SON DURUM

Dr. Dursun Ayan, ataerkil, babaerkil aile kavramlarından sonra "Bebeerkil" aile diye yeni bir kavramı ortaya atıyor. Hayatlarını bebeklerine göre düzenleyen bütün aileler bu kavramla daha önce tanışmışlardır sanırız.

6

KADINLAR İÇİN 24 SAAT AÇIK BANKA

Bir banka düşünün; günün 24 saati açık, çalışanları kadın, bankadan faydalananlar kadın; 3B, her yönüyle diğer bankalardan farklı bir banka.

8

UYUŞTURUCUYLA MÜCADELE DOSYASI

Bir kez denenmesi bile ölüm tehlikesi getiren uyuşturucu madde kullanımı, maalesef son yıllarda artarak toplumumuzu tehdit eder hale geldi. Bu bölümde bakanlığımızın konuyla ilgili çalışmalarının özeti bulabileceksiniz.

10

KİM TANIR HÜLYA SOYDAN'I?

Medeni Kanun'un yeniden düzenlenmesi gerekmekte. Bu konuda neler yapılıyor? Türk Ceza Kanunu'nda değiştirilmesini önerdiğimiz maddeler hangileri?

13

EĞİTİM VE SUÇ

Sosyolog Nesrin Türkaslan, çocuk eğitimi ve davranış sorunları ile ilgili bir yazı kaleme aldı.

15

ÇALIŞAN KADINLARIN ÇOCUK BAKIMI VE EĞİTİMİ PROBLEMLERİ

Özellikle tıp alanında çalışan kadınlar hangi sıkıntılarla karşı karşıyalar?

16

BU NE ŞİDDET?

Türkiye'de şiddetin bir terbiye biçimi olarak algılanması, bunun hem aile içinde hem de kamusal yaşamda meşru olarak görülmesi şiddetin hem yeniden üretilmesine, hem de gizlenmesine yol açmakta.

20

MÜŞTƏŞARLIK AMA NİYE?

Aile ve Kadın Müsteşarlığı ile ilgili küçük bir bilgi notu. Meraklısına...

23

BÜ SAYIDA

HAKKÂRİ'DE BİR BAŞKA MEVSİM

Hakkârî'li kadınlarını artık yeni ve önemli bir geçim kaynakları var. Peki sizin evinizde Hakkârî kilimi var mı?

GÖZÜMÜZE ÇARPANLAR

Geçtiğimiz aylarda Bakanlığımızın faaliyet alanlarına giren konularla ilgili, gazete haberleri ve küpürler arasında kısa bir gezinti.

ZAMANIN DURDUĞU AN.

Orta sayfa fotoğrafları. Küçük hikayeleri olan sevimli, hüzünlü ya da komik, ağlayan, gülen, düşündürülen fotoğraflar...

BİZDEN HABERLER

Bakanlığımıza bağlı birimlerden, Aile Araştırma Kurumu, Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü, Atatürk Kültür Dil Tarih Yüksek Kurumu ve Tapu Kadastro Genel Müdürlüğü'nden haberler, faaliyetlerinden özetler.

ADANA 'NIN YOLLARI TOZLU

O eski türküde söylediği gibi, "Adana'nın Yolları Taştan..." değil. En azından bizim bu şehirde gittiğimiz ve gezdiğimiz yolların çoğu öyle değil. Kaldırım, Dokuztekneler ve Bahçe köylerini ziyaret ettik. İşte gördüklerimiz.

BİR FİLMİ HAYATIMIZ

Siyah-beyaz bir filmi hayatımız... Eski Türk filmleri yüreğimizde bir buruk tad bırakarak geçip gittiler yanımızdan. Dr. Emine Demiray, 1960-1990 yılları Türk filmlerinde aile konulu bir araştırma yapmış. İlgilenir misiniz?

ENDÜSTRİLEŞME SÜRECİ İÇİNDE AİLENİN YERİ

Dr. Gönül Budak.

KALBE GİDEN YOL

Kadın tüketicilerin besin seçimi, satın alma, hazırlama, pişirme ve saklama konularındaki uygulamaları bir de Doç. Dr. Gülgün Ersoy'dan dinleyin

PLANSIZ AİLELER

Bir grup doktor oturmuşlar ve poliklinikte yatan gebe kadınların aile planlaması konusundaki bilgi, tutum ve davranışlarını inceleyip ortaya geniş bir araştırma çıkarmışlar. Bizde dergimize bu araştırmayı özetleyerek aldık. "Dr. Ömer Önder, Mağfiret Erdoğan, Gülten Atlı, Gülsen Ertem."

Anneler, Babalar, Gençler

21. Yüzyılın eşliğindeki dünya, bir taraftan bilgi toplumu olmanın verdiği imkânları, bir taraftan da uyuşturucuya teslim olmanın acılarını yaşıyor.

Dünyada yaşarken cenneti ve cehennemi seçmek insanın kendi elindedir.

Türkiye'de 66 milyon nüfusunun % 60'ı, 30 yaşın altındadır. Bu nüfus teknolojiden yararlanarak zengin ve ileri bir toplum kurmak açısından olumlu; tatmin edilememişlerin, iyi eğitilememişlerin ve sosyo-ekonomik yetersizlikle yaşayanları açısından olumsuzdur. Bir ülkede, 35 milyonluk bir nüfus 30 yaşın altında ise, dünyanın fitne odakları bu büyük enerji kitlesini, ya terörün ya da uyuşturucunun tuzağında yok etmek ister. Bu yüzdendir ki, Milletlerarası fitne odakları yurdumuzdaki bir takım şerefsiz ve ahlâksız insanlarla işbirliği yapıyor, yapabiliyor.

Bakan'dan “Uyuşturucuya

Dünya fitne odaklarının Türk gençliği üzerinde oynadığı oyunlar, PKK başta olmak üzere devlet ve millet düşmanlarının uyuşturucu üzerindeki rolü, herkes tarafından bilinmektedir.

Yerin altında yaşayan gün ışığına çıkacak kadar şerefli olmayan karanlık ve kirlili güçler, 35 milyon Türk genci üzerinde, plânları dışarıda hazırlanmış oyunlar denemektedirler.

Türk Gençliğini Atatürk'ün verdiği millî ve değişmez vazifeyi yerine getirmekten alıkoymak için, şerefli işlerle uğraşmaktan uzak bir takım vampirlerin uyuşturucu ticareti yaptıkları görülmektedir. 30 yaşın altındaki 35 milyonun bunların etki alanından kurtarılması, uyuşturulmaktan alıkonulması için uyarılmaları gerekmektedir.

Akrep dışında canlılar ailesinde, kendisini sokan, zehirleyen bir canlı yoktur. Akrep ise bunu bir intihar ve son anda hayattan vazgeçme olarak kullanır. Canlılar ailesi içinde akıl unsuru, içgüdünün önüne geçen bir varlık olan insanın, kendini zehirlemesi; sağlığından veya hayatından kendi eliyle vazgeçmesi, aklının olmadığı veya kullanılmadığı durumlarla ilgilidir. Allah'ın yarattığı mukaddes bir varlık olan insan, akıl ve irade sahibidir. Akıl ve iradesiz insanların, kendileri ve toplumları için yüzkarası olduğu açıktır.

İntiharın semavi dinlerde ve özellikle İslâm'da şiddetle yasaklamasının sebebi, verilen aklın ve iradenin gereği olan davranışı bekleyiştir. Uyuşturucu ise, bir intihar çeşididir. Kişi ve toplum olarak intihara yönelmek, önce akılsızlık ve iradesizliktir, sonra da insanlıktan çıkış olan değerlendirilebilir. Devlet ve sivil kuruluşlar olarak, akıl ve irade sahibi insanların sayısını artırarak her türlü uyuşturucudan kurtulmanın ve uzak durmanın yollarını aramalıyız.

Hayır!”

Ben Devlet Bakanlığı'na bağlı kurum ve kuruluşlar aracılığıyla, her türlü uyuşturucu kullanımını hayati bir mesele sayıp, aklın ve iradenin gereği olan bir kampanya başlattım.

Millî Eğitim Bakanlığı'mız, Sağlık Bakanlığı'mız ve Millî Savunma Bakanlığı'mız başta olmak Devlet Kuruluşlarını, sivil kuruluşları ve anne-babaları kampanyanın gereğini yapmaya çağırıyorum. Başta bu konudaki desteği için T.R.T. Kurumu'na, özel televizyon kanallarına alenen teşekkürler ediyorum. Polisiye ve adli tedbirlerden ve cezalardan çok, bir bilinç ortamı, akıl ve irade atmosferi yaratma gereğini herkesin paylaştığına inanıyorum.

Anne ve babalar! Yarınları için hayalleriniz ve ümidleriniz bulunan yavrularınızı yakından takip ediniz; çocuklarınızın uyuşturucunun batağına düşmesine imkân vermeyin.

Gençler! Kendinizi zehirlenmekten, sizi zehirlenmeye kalkanlara karşı çıkmaktan sizi alıkoyan nedir? Sizler güç ve kuvvetlerinizle, akıl ve iradenizle yaşlı nesillerin çözmeyi beceremediği meselelerin sahibi olacaksınız. Uyuşturucuya teslim olmuş bir gençliğin, kendisine de, toplumuna da, insanlığa da bir hayrı olmaz. Biz yarının sahibi olmaya aday bir Türk gençliği istiyoruz.

Bu inançla "dünya uyanırken uyumaya ve uyuşturucuya hayır!" diye bağırmamızı bekliyorum.

Haydi Gençler! Uyuşturucuyla Savaş!

İşıl Saygın
Devlet Bakanı

“BİZİM AİLEMİZ” Ocak 1997

Sahibi
Aile Araştırma Kurumu Adına
Başkan
İsmail KÖKSAL

Yayın Koordinatörü (Editör)
Bakanlık Basın Müşaviri
Nalan YILDIZ MÜDERRİSOĞLU

S. Yazı İşleri Müdürü
Atilla AYAN

Yayın Kurulu
Narınç ATAMAN
Cevdet YAŞAROĞLU
İrfan ÇAYBOYLU
Dursun AYAN

Nesrin TÜRKASLAN
Alev KAHYA

Yönetim Yeri
Bakanlık Basın Müşavirliği
Meşrutiyet 19 Numara, 8. Kat Bakanlıklar/ANKARA
Tel. 0.312 419 29 79 / 270-419 29 58
Faks: 0.312 418 49 17

Basım Yeri
Türk Tarih Kurumu Basımevi

BİBERONLAR SON DURUM;

İSTE BEBEERKİL AİLE

bir isim almakta, ona göre sınıflandırılmaktadır. Tutup birisi "siz bu isimlere bakmayın idare edenleri de idare edenler vardır, ve bu tasniflere de" fazla bel bağlamaya gerek yoktur" diyebiliriz. Hatta bu tür ayrımların eril ve dişil ideolojileri bir ölçüye azdırdığı söylenip bunlardan tamamen kurtulmanın gereği de gündeme gelebilir. Ailede gündelik hayatın meşru otoritesini belirlemeye çalışıp bunların söyleminde gereksiz zaman harcıyıp, mürekkep tüketmektense tek tek her ailede yaratılan fiilî durumlarla yetinilebilir. O zaman da dayaktan canı çıkan Kakılmış ile kakılmışlıktan daha da üzücü sonuçları olan kılıbık tipleri de selamete ulaşır. Bazılarının sandığı gibi kırsal kesimde her koşulda egemenlik erkeğindir **düşüncesi** kırılarak, pala bıyıklı Hasan Dayının aslında Hacer Bacıdan emir aldığı, **onunla** istişare ettiği ortaya çıkar.

Aile üzerine çalışma yapanlar farklı kültürlerde geriye yönelik olarak evlilik şekillerini ve aile tiplerini değerlendirip anaerki ve babaerki aile tiplerini belirlemişler. Anaerki ailede ailenin belirleyici üyesi, lideri, yöneticisi ana; babaerki ailede de bu özellikler babadadır. Yabancı yayınlarda bunlara matriarchy (matriarchal) ve patriarchal (patriarchate) denilmektedir. Başka bir ifade ile söylemek gerekirse evde kimin dediği oluyor ise ona göre aile modeli

AH ŞU ÇOCUKLAR

Örneğin, Ailenin diğer üyelerinden biri olan bir **bebek** reislik iddia edebilir. Tüm ailenin kendisiyle ilgilendiğini, altını temizlenip, mama kabını yetiştirmeye çalıştığını, sabahın erken saatlerinde anaokuluna veya babanneye yetiştirilmeye gayret edildiğini, aile üyelerinden birinin patrandan iki büküm izin aldığını, işe geç kalınca da süklüm-püklüm "müdür bey işte çocuklar ..." dediğini bilerek izleyip dinlese egemenliğin

İMPARATORLUĞUNDA

kendinde olduğunu hemen zaten kavrayacaktır. İşler onun isteğine göredir. Biraz büyüyünce hangi okula gidecek bu çocuk, iyi bir okul ve/ya öğretmen için torpil arayıp tanıdık bildiğin devreye sokulmaya çalışılması, bazı günlerde bizim çocuk daha erken okudu deyip tanıdığın geç okuyan çocuğunun yanında bam teline dokunması, daha sonra markalı olmasına çalışılan gereksinimlerin masrafından kaynaklanan bütçe açıkları, banka kredi kartları veya eşden dosttan edinilen borçlar, yaz tatilinde hem tatil hem de yaz okulu programının masraf ve koşuşturması... Hadi diyelim ilkokul son sınıfta, Anadolu liselerine hazırlık kursları, bunların getirdiği maddî ve manevî yükler. Ve tüm bunların biraz azaldığını, çoluğun çocuğun külden topraktan kurtulup okula kendi kendine gittiğini düşünerek sevinç duymaya alışmadan üniversite hazırlık telaşı, bazılarının evlilik ve askerlik telaşı...

GELECEK ENDİŞESİ

Ya iş bulmakta sıkıntı çeken bir gencin ana-babası olarak moral durumu, onun gerilimleri, bu arada sigara ve içkiye de hafif meyletme korkusuyla dış çevreyi kontrol edememe stresi, tam bunların hale yola koymuşken askerlik çağı gelen gencin asker masrafları, acaba rahat bir askerlik mi yapılacak yoksa...

Tüm bu durumlara ilişkin kaygılarınıza kıza hayırlı bir dünür, oğlana eli yüzü düzgün bir gelin ve ele güne rezil olunmadan oturulacak bir kiralık ev. Ve ikinci etap katmerli bir sorun daha acaba torunlara da mı biz bakacağız, oğlan tarafı, kız tarafı meseleye nasıl bakar? Allah göstermesin, önemli hastalıklar, beklenmeyen yaşlı günler, evliliklerin iyi gitmemesi, gurbetlik, ayrılık gibi daha önemli problemler...

Tüm bunlar ailede çocuklardan Anadolu tabiriyle "bebelerden" çıkan sorunlar. Bunların bir aileyi çekip çevirmediğini ana babayı rapd-ı zapta bağlamadığını düşünmemek hata olur. Aileyi sürükleyen, fiilen çocukların problemleri ve geleceğe hazırlanmaları olmaktadır. Çocukların geleceği ise ne tek ananın ne de tek babanın egemenliğidir. Hedef topyekün bir gelecektir.

Ailede egemen unsur ortalama olarak gelecektir, geleceğe egemen olma kaygısıdır. Bu da bir gelişme dinamiğidir. Kültürün ve tarihin varlık olarak temeli de zaten geçmişin külünden çok geleceğe ışık yakan közlerimiz değil midir? Geleceğin çocuklar, bebeler, bebekler olması da ailenin "Bebeerkil" bir aile olmasına yetecektir.

Bu dertleşme yazısının başlığını bebeerkil aile olarak belirlerken bir an önce bir kavram bulup yeni bir aile tipiyle aile kuramına katkıda bulunmak gayreti söz konusu değildir. Kaldı ki bu tabiri pek çok hocalarımızdan, arkadaşlarımızdan özel sohbetlerde duymak mümkün oldu. Belki benim yapacağım buna latince bir karşılık bulmak olacaktır. Belki bunu da hiç kimse denememiştir. Çocuk için kullanılan ped, pedonti, pediatri'den esinlenerek pediarchal demek mümkündür. Bebeerkil sözcüğünü biraz da nükteli şekilde dilde sadeleşmeye, insanlarımızın yaratıcılığına katkı olması açısından, burada kullanma cesaretini gösterdim. Göstermek gerekiyordu...

Dr. Dursun AYAN

KADINLAR İÇİN 24 SAAT AÇIK BANKA

* Bir banka düşünün günün 24 saati açık. Çalışanları kadın, bankadan faydalananlar kadın. Üstelik el emeğini değerlendirmek isteyen ya da şiddete uğrayan kadınlar en sadık müşterileri. Yok aslında birbirimizden farkımız diyemeyeceğimiz bir banka ve başka bankalardan her yönüyle farklı.

Genel olarak bakıldığında, kadınların toplumun en küçük işletmesi olan ailenin idaresini üstlendiğini ve çoğu zaman kıt kaynaklarla ailenin gündün güne gelişmesi için yenilikler yarattıkları görülür. Bunlar kadının doğal görevi kabul edildiğinden ekonomik getirisi de yoktur. Oysa ev içinde kendi yaratıcı yeteneğini de katarak değişik türde ürünler ortaya çıkaran kadınlarımızın bu faaliyetleri sadece "Aile Bütçesine Katkı" olmayıp, aynı zamanda girişimciliğin ilk adımı olarak değerlendirilecektir.

Ev içinde üreten kadın, pazara ulaşma konusunda yeterli özgüvene sahip değildir. Kadının üstlendiği toplumsal yükümlülükler, geleneksel değer yargıları, eğitim ve bilgi eksikliği, pazar yerlerinin sınırlı oluşu, yasal ve bürokratik işlemlerin çokluğu kadınların pazara ulaşmalarındaki engeller olarak sıralanabilir. Ama bu değişmez kader değildir.

BİLGİ BAŞVURU BANKASI (3B)

Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü bünyesinde, kadınların el emeklerini değerlendirmek, onları krediler konusunda bilgilendirerek girişimciliğe yönlendirmek, şiddete maruz kalan kadınlara rehberlik ve hukuki danışmanlık hizmeti sunmak amacı ile 28 Eylül 1994'te Bilgi Başvuru Bankası (3B) kurulmuştur. Gerek yurtiçinden gerekse yurtdışından 24 saat boyunca telefonla ulaşılabilen bu merkez, bir bilgi iletişim hattı olarak kadına yönelik sosyal hizmet ağını oluşturmaya çalışmaktadır.

1996 yılının ortalarına kadar kadınlarımızı üretkenliğe teşvik etmek, kültür zenginliğimizde önemli yeri olan el emeğini değerlendirmek ve pazara ulaşmalarını sağlamak amacıyla sınırlı sayıda sergiler düzenlenmiştir. Ancak gelen taleplerin yoğunluğu ve sergi mekanlarının yetersizliği 3B'yi farklı organizasyonlara yöneltti. Bu çerçevede Ankara Büyükşehir Belediye Başkanlığı ve Çankaya Belediye Başkanlığı ile işbirliğine gidilerek sergilerin el emeğini değerlendirme pazarlarına dönüştürülmesi sağlandı. Böylece kadınlar her Pazartesi Sıhhiye'de ve her Perşembe günü de Bahçelievler pazar alanlarında düzenli satış

mekanlarına kavuştular. Havaaların soğumasıyla birlikte bu pazarlar Zafer Çarşısı'na taşındı. Ortalama olarak 150 kadının katıldığı pazarlarda Halk Bankası 150 adet portatif masayı ücretsiz sağlayarak 3B'ye ve dolayısıyla kadınlara destek verdi.

3B'nin amacı kadınlarımıza sürekli pazar yeri temin etmek değil, evinde değişik türde ürünler üreten kadınların çalışmalarını ev dışında kendilerine ait işletmelerde örgütlü ve sürdürülebilir faaliyetlere dönüştürerek ticari anlamda örgütlenmelerini teşvik etmek.

Sergilerde el emeğini değerlendirerek aile bütçesine katkıda bulunan kadınlarımızın gerek tek başına gerekse birlikte oluşturacakları ticari birliktelikleri vergi veren ve Türk ekonomisine bu yolla katkıda bulunan örgütlenmeler haline dönüşmesi de önemli bir konudur. Bu amaçla 3B'ye üye kadınlarımızın girişimcilik konusunda bilgilendirilmeleri için Halk Bankası ile işbirliğine gidilmiş ve onlara "Girişimcilik Eğitimi" verilmesi konusunda ilk adım atılmıştır.

3B'ye Eylül 1994'ten Aralık 1996'ya kadar yaklaşık 1500 kadın başvurmuştur.

Şu ana kadar 3B'nin ekonomik alandaki çalışmaları vurgulanmakla birlikte şiddet konusundaki hukuki ve psikolojik danışmanlık boyutu da gözardı edilmemelidir.

3B, dayak, taciz, tecavüz, yaralama gibi kadına yönelik saldırılarda kadınlara psikolojik desteğin yanında, hukuki danışmanlık hizmeti verilmektedir. Tecavüz, yaralama gibi saldırılarda kadınlara ücretsiz gönüllü avukatlar bulmaktadır. Ayrıca boşanma, nafaka, velayet ve çalışma yaşamı ile ilgili konularda hukuki danışmanlık hizmeti ücretsiz verilmektedir.

3B, şiddetten dolayı barınma talebiyle başvuran kadınları gönüllü ve resmi kadın misafirhaneleri ve sığınmaevlerine yönlendirmektedir.

Bu çerçevede 3B'nin önemli bir toplumsal beklentiye cevap vermeye çalıştığını gözden kaçırmamak gereklidir. 3B'nin hedefi, çalışmalarını tüm ülkeye yaygınlaştırabilmektedir. İzmir, Adana ve Manisa illerinden gelen talepler doğrultusunda belediyeler bünyesinde geçici olarak 3B'nin kurulma

çalışmaları başlatılmıştır. Ancak Aile ve Kadın Müsteşarlığı Yasasının Meclis'in, onaylanması halinde taşra teşkilatı oluşturulacağından 3B'nin de ülke çapında yaygınlaştırılması mümkün olacaktır.

"Kadına Yönelik Şiddet" ve 3B

3B el emeğini değerlendirme konusunda verilen hizmetlerin yanında kadına yönelik şiddet konusunda da çalışmalar yapmaktadır.

Kadına yönelik şiddetin birçok boyutu vardır. Şiddete uğrayan kadınların hemen hepsine psikolojik, hukuksal danışmanlığın yanında barınma hizmetlerinin de verilmesi gerekmektedir. 3B'de bu hizmetler yönlendirme ve danışmanlık hizmeti olarak verilmektedir.

Hukuki danışmanlık hizmeti Çağdaş Hukukçular Derneği ve Genel Müdürlüğümüz tarafından yapılan protokol gereği Cuma günleri bir kadın avukat tarafından verilmektedir. Çağdaş Hukukçular Derneği Kadın Komisyonu üyeleri her hafta cuma günü 3B'ye gelerek soruları yanıtlamaktadır. Acil durumlarda (tecavüz, cinsel taciz, yaralama, öldürme vakaları) ücretsiz davalara bakılmakta olup, özellikle tecavüz davalarında mahkemeye toplu olarak girilmektedir.

Psikolojik danışmanlık hizmeti 3B'de sürekli bulunan sosyal hizmet uzmanı tarafından verilmekte, ağır vakalar Ankara Üniversitesi Psikiyatri Araştırma ve Uygulama Merkezi'ne, kuşak çatışmalarından doğan sorunlar var ise Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Ergen Danışma Merkezi'ne yönlendirilmektedir.

Barınma talebi ile olan başvurular ise Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kadın Misafirhanelerine, Belediye ya da Hükümet Dışı Kuruluşlara bağlı sığınmaevlerine yönlendirilmektedir.

Bu hizmetler 3B'ye kendisi gelerek yapılan başvurular için geçerli olabildiği gibi telefon ya da telesekretere bırakılan mesajların alınıp aranılması yolu ile de yürütülmektedir.

Ankara dışından arayan kadınların bir kısmı konuyla ilgili illerinde bulunan merkezlere yönlendirilmektedir.

Hep Birlikte Seslenmeliyiz

"UYUŞTURUCUYA HAYIR!"

• Bir kez denenmesi bile ölüm tehlikesi taşıyan uyuşturucu madde kullanımı maalesef son yıllarda artarak toplumumuzu tehdit eder hale gelmiştir. Özellikle gençlerimizi hedef alan uyuşturucu, insanımızın fizik ve ruh sağlığını bozarak, onarılmaz yaralara yol açmakta.

Elimizdeki istatistiklere göre (AMATEM tarafından 1991-1993 de yapılan araştırma verileri) ülkemizde uyuşturucu kullananların yüzde 74'ünü 20 yaşın altındaki gençler oluşturmaktadır. Bu grupta 15 yaşın altındakiler, uyuşturucu kullananların yüzde 31'ini oluşturmaktadır. Bütün bu veriler göstermektedir ki uyuşturucu konusunda en büyük risk grubunu gençlerimiz oluşturmaktadırlar.

İşte bu gerçekler doğrultusunda Devlet Bakanlığımıza bağlı birimlerinden Aile Araştırma Kurumu ile birlikte, geçtiğimiz aylarda içinde "Uyuşturucuya Hayır" kampanyası başlattık. Çalışmalarımızı iki grupta toplamak mümkün;

1. Başta gençler, ana-babalar olmak üzere toplumumuzun tüm kesimlerini uyuşturucu konusunda uyarma, bilinçlendirme ve eğitmeye yönelik program ve etkinlikler. Bu çerçevede düzenlediğimiz ve yaklaşık 3 bin gencimizin katıldığı kampanyamız gençlerimizle elele, güçlenerek hedefe ulaşacaktır.

Televizyonlarda yayınlanmak üzere spot film hazırlama çalışmalarımız devam etmekte.

Ankara, Balıkesir, Manisa, Uşak, Afyon ve İzmir'de düzenlediğimiz "Uyuşturucuya Hayır" konulu toplantılarımızı, İstanbul, Adana ve Diyarbakır gibi büyük şehirlerimizde tekrarlayacağız. Bu faaliyetlerin hepsinde koordinatör görevini

"Uyuşturucuya Hayır" konulu slogan yarışmasında dereceye giren sloganların da yer aldığı, afişler, broşürler ve çıkartmalar hazırladık. Bu çalışmalarımızda, yurdun dört yanından katılarak bizlere destek veren genç arkadaşlara teşekkür ediyoruz.

**KATİLİNLE TANIŞMA
UYUŞTURUCUYA ALIŞMA**

**UYUŞTURUCU
SİĞİNAK DEĞİL, TUZAKTIR**

üstlenen Bakanlığımız, Aile Araştırma Kurumu'ndan, Emniyet Genel Müdürlüğü Narkotik Şubesi'nden ve ilgili kuruluşlardan da uzman arkadaşlarımız yer alacak.

2. Uyuşturucu ile mücadele çalışmalarımızın ikinci bölümünü, Aile Araştırma Kurumu'muz tarafından yapılan ve yaptırılan bilimsel araştırmalar oluşturmakta. Araştırmaların temel amacı uyuşturucu ile mücadele gerekli olan bilimsel veri tabanını oluşturmaktır.

Başlangıç noktası olarak Ankara ili ve merkez ilçesindeki orta öğretim kurumlarını kapsayan "Lise Gençliğinin Uyuşturucu Konusundaki Görüşleri" konulu bir kamuoyu araştırması gerçekleştirdik.

Bakanlığımız tarafından "Alkol ve Uyuşturucu Madde Bağımlılığı Konusunda Ailelerin Görüşleri ve Bağımlılığın Aile Üzerindeki Etkisi" konulu bir araştırma projesi AMATEM(Alkol ve Madde Bağımlılığı Araştırma ve Tedavi Merkezi)'e yapılmaktadır. Bu araştırmanın sonuçlarını önümüzdeki günlerde açıklayacağız..

Ayrıca 97 içinde tamamlamayı hedeflediğimiz, iki proje üzerinde çalışmalarımız devam etmektedir; "Madde bağımlılığına talebin azaltılması ve önlenmesine yönelik milli bir model geliştirme projesi", "Çocukların ve gençlerin, alkol, uyuşturucu madde ve sigara kullanma nedenleri ve bu konuda geliştirilmesi gereken tedbirlerin araştırılması projesi"

Uyuşturucu ile mücadelede toplumun her kesimine görev düşmekte. Aileleri, medyayı ve gönüllü kuruluşları yanımızda görmek istiyor, şu ana kadar konuya gösterdiğiniz duyarlılıktan dolayı teşekkür ediyor ve bundan sonra da mücadelemizde bizi yalnız bırakmayacağınıza inanıyoruz.

Bu konuda sizden gelecek önerilere her zaman açık olduğumuzu lütfen unutmayın. Sorun hepimizin sorunu, gençlik ülkemizin gençliği ve yol yakınken hep birlikte "Uyuşturucuya Hayır" demeliyiz. Bu tür yaraları, büyümesine izin vermeden, henüz çaresi varken iyileştirmek kuşkusuz daha kolaydır.

ORTAÖĞRETİM GENÇLİĞİNİN VE ÖĞRETMENLERİN UYUŞTURUCU KULLANIMI HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİ

Türk toplumu, hızla gelişen yeni uluslararası enformasyon ve ekonomi düzeni'yle bütünleşme konusunda ciddi bir ivme kazanmıştır. Bu durum bir yandan bilimde, kültürde ve teknolojiye umut verici gelişmelerde gözlenmektedir; diğer yandan sosyo-kültürel değişim sürecinde toplumumuz bir takım yeni sorunlarla da yüzyüze gelmektedir. Çoğu ekonomi kaynaklı sorunlar bugün aile yapımızı tehdit edecek boyutlar kazanmıştır. Ekonomik güçlükler, eğitim ve öğretim alanındaki yetersizlikler, işsizlik v.b. sorunlar toplumun dayanışma gibi moral ve etik değerlerini dönüştürmesini engellemektedir.

Giderek tüketim toplumu niteliği kazanan ülkemizde, kırdan kente göç ve gelir dağılımındaki adaletsizlikler çeşitli toplumsal kesimlerde ağır bunalımlara neden olmaktadır. Kuşkusuz bu anlamda toplumsal risklere en çok maruz kalan kesimlerin başında çocuklar ve gençler gelmektedir. Son zamanlarda basında da sık sık yer verildiği gibi gençlerimiz ve çocuklarımız eğitim, sağlık, beslenme konusunda yeterli toplumsal güvencelere sahip değildir. Bunun en çarpıcı örneklerinden biri de giderek artan sayıda gençlerimizin alkol ve uyuşturucu kullanımına yönelmesidir.

Ciddi bir toplumsal hastalık olan alkol ve uyuşturucu bağımlılığının özellikle orta-öğretim gençliğinde yaygınlık kazanmasının nedenlerini araştırmak amacıyla bir araştırma gerçekleştirdik. Bu çalışma, Aile Araştırma Kurumu tarafından Ankara ölçeğinde "Öğretmen ve Öğrencilerin Uyuşturucu Kullanımı Konusundaki Görüşleri"ni içermektedir. Bu amaçla, Ankara'da eğitim veren birbirinden farklı 10 lisede 204 öğrenci ve 201 öğretmenle görüşülmüştür.

Uyuşturucu kullanımı konusunda öğretmen ve öğrencilerin önemli bir kısmı (% 60 civarında) uyuşturucuyu, merak ve özentisi ile başlayan ancak sonu ölümlü biten bir yol olarak tanımlamaktadır. **Çevrenizde uyuşturucu kullanan genç var mı?** sorusuna ise ancak %45 dolayında **hayır** cevabı alınmıştır. Bu konudaki literatüre göre, ülkemizde uyuşturucu bağımlılığı konusunda %42.3'le ilk sırayı ortaöğretim gençliği almaktadır. Uyuşturucu kullanmaya yönelen nedenler sorulduğunda öğrencilerin %49'u, öğretmenlerinse %40.3'ü **arkadaş çevresini** göstermektedir. İkinci derecede önemli faktör olarak **aile içi sorunlar** gösterilmiştir. (Öğrenciler %31.4, öğretmenler %38.8).

Gençlik ciddi aile içi sorunlar karşısında bir **kaçış** olarak gördüğü uyuşturucuya sığınmaktadır. Bunun yanında uyuşturucu kullanmaya yönelen sosyo-psikolojik faktörlerin başında **özentisi, merak ve çevreye uyma** gibi nedenler gelmektedir. **Kendini kanıtlama** ve **sıkıntı giderme** gibi nedenler de uyuşturucu kullanmaya yönelen faktörler olarak belirtilmiştir.

Uyuşturucu maddenin elde edilme yolları öğrencilerin %55.4'üne, öğretmenlerinse %59.7'sine göre **bar, disko, oyun salonu** vb. eğlence mekanlarıdır. Bu arada ürkütücü bir gerçek de, alkol içeren uçucu yapıştırıcıların uyuşturucu amaçlarla kullanılmasıdır. Öğrencilere uyuşturucu maddenin elde edilme yolları sorulduğunda %7.4'ü **kırtasiyecileri** göstermiştir. Öğretmenlerin %10.4'üne göre uyuşturucu madde **seyyar satıcılardan** temin edilmektedir. Öğrencilerin %63.2'si öğretmenlerinse %58.7'si uyuşturucu bağımlısına nasıl yardım edileceğini bilmediklerini belirtmişlerdir.

Öğrencilere göre uyuşturucu kullanımına karşı alınacak ilk önlem, **ailenin gencin sorunlarıyla ilgilenmesi, daha iyi ilişkiler kurmasıdır.** (%40.7). Öğretmenlerse çoğunlukla **okul-aile-genç işbirliğini** öngörmüşlerdir (%33.3).

Elde edilen bulgulara göre alınacak önlemleri şöyle sıralamak mümkündür.

1. Öncelikle uyuşturucu kullanımını önleyici ve azaltıcı programların hedefi doğrudan aile olmalıdır.

2. Eğitim-öğretim kurumlarında gençliğin bu kötü ve tehlikeli alışkanlık konusunda bilgilendirilmesi gerekiyor.

3. Bu amaçla genci aile bütünlüğü içinde ele alan rehberlik ve danışmanlık hizmetleri yaygınlaştırılmalı, bu tür hizmetler önlemleri ve tedavi programlarını da içermelidir.

4. Kitle iletişim araçlarını bu toplumsal soruna dikkat **çekerek** bilgilendirici yayınlara yer vermesi ailelere ve eğitimcilere büyük katkı sağlayacaktır.

5. Gençlerin bu maddeleri kolaylıkla edinebileceği kanalların etkin önlemlerle ortadan kaldırılması gerekiyor.

T.C.
DEVLET BAKANLIĞI
(AİLEDEN SORUMLU)

**ANA BABALARA
UYARI:
Çocuğunuzu
Uyuşturucu
Tehlikesinden
Korumak
Sizin Elinizde...**

Evlenirken kimliğinin yarısını nikah masasında bırakan kadın, eğer evliliği yolunda gitmez de boşanmak zorunda kalırsa, bu defa evlilik süresince kazanılmasında emeği geçen mallara da sahip çıkamıyor.

KİM TANIR HÜLYA SOYDAN'I?

Peki bu şarkı hep böyle mi söylenecek? Tabii ki hayır! Türk Ceza Kanunu ve Medeni Kanun'da yapılacak değişikliklerle Türk kadını kimliğine ve emeğine artık daha kolay sahip çıkacak.

Kadın ve Aileden sorumlu Devlet Bakanı Işıl Saygın, Türk Ceza Kanunu ve Medeni Kanun'da yapılacak değişikliklerle kadının evlendikten sonra kocasının soyadını almakla birlikte bekarlık soyadını da kullanabilmesi konusunda çalışmalarını sürdürüyor. Sayın Bakan bu konuda şöyle söylüyor, "Mesela **Hülya Koçyiğit** topluma mal olmuş bir isim. Evlendikten sonra soyadı Soydan oldu. **Hülya Soydan** dersem kim tanır? Çalışan kadın çalışmaya devam ederse kızlık

soyadının yanında eşinin soyadını da alabilir. Doğmadan önce adımız belli değil ama soyadımız belli hepimiz babamızın soyadıyla doğuyoruz. Evlendikten sonra bu soyadını bırakıp bambaşka bir kimlikle yeniden kendini tanıtmaya çalışan kadının karşılaştığı sorunlar tahminlerin çok üstünde..."

Bakanlığın üzerinde çalıştığı diğer konu, mal ayrılığı rejimi. Erkek evlendikten sonra mal ediniyor ve mal durumu iyiye doğru gidiyorsa kuşkusuz bunda eşinin de payı vardır. Kimse ayrılmak için evlenmez ama çiftler ayrılmak zorunda kalırlarsa birlikte oluşturdukları malların ortak paylaşımından daha doğal ne olabilir?

İşte bu çerçevede çalışmalarını yoğunlaştıran bakanlığımız hazırladığı dört değişik tasarıyı Başbakanlığa sundu. Çalışmalarımız sonucunda gördük ki Medeni Kanun'un birçok maddesinde mutlaka değişiklik yapılması gerekmekte. Ancak tüm değişikliklerin aynı tasarı içinde gündeme getirilmesi de pek pratik görünmediği için Evlilik Birliğinde Mal Rejimini düzenleyen 170'inci madde ile evlenen

* Kadınlar... Dünyayı güzelleştiren varlıklarıyla, estetiğin, sağduyunun, hoşgörünün temsilcisi, bir sonsuzluk şiirinin şairi kadınlar... Onlar için hayat her zaman kolay değil. kadının soyadını belirleyen 153'üncü maddenin değiştirilmesine ilişkin iki değişik tasarı hazırlandı. Türk Medeni Kanunu'nun yürürlükteki 170'inci maddesi eşler eğer evlenirlerken kanunda belirtilen mal rejimlerinden birini (Mal Ortaklığı Rejimi, Mal Birliği Rejimi) seçtiklerini beyan etmedikle-

ri takdirde MAL AYRILIĞI REJİMİNİ'ni seçmiş sayılırlar hükmünü içermekte. Bu hükme göre Mal Ayrılığı Rejimi "kanuni" rejim diğerleri de "akdi" rejim olarak düzenlenmiş bulunmaktadır.

Kanuni rejim olan Mal Ayrılığı Rejimi evlilik birliğinin kanunda yazılan nedenlerden biri ile sona ermesi halinde (boşanma, evliliğin butlanı, ölüm vb.) özellikle taşınmaz malların hangi eşin mülkiyetinde ise onun üzerinde kalması sonucunu doğurmakta, diğer eş-çoğu zaman kadınbu durumda maddi, manevi mağduriyete uğramakta, yıllarca emeğini kattığı mallardan pay alamamaktadır.

Bütün bu nedenlerle hazırlanan tasarı ile; 1989 yılında mehaz (kaynak) kanunda (İsviçre Medeni Kanunu) yapılan bir değişiklik ile İsviçre'de de uygulanmakta olan "Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi" kanuni rejim olarak kabul edilmiş, Mal Ayrılığı ve Mal Birliği rejimleri "akdi" rejimler olarak düzenlenmiştir. Anılan tasarı aynen yasalaştığı takdirde eşlerin evlilik birliği içinde kazandıkları mal varlığı, evlilik birliğinin sona ermesi halinde, yasanın diğer maddelerinde belirtilen tasfiye hükümleri uyarınca değerlendirilecek ve kalan mallar eşit olarak paylaşılacaktır. Bu tasarı ile ilgili olarak Yargıtay Birinci Başkanlığı'nın da görüşü alınmış olup

Başkanlıkça yapılan eleştiriler ve eklemeler doğrultusunda yeniden değerlendirilerek yasalaşmasına gayret gösterilmektedir.

Medeni Yasa ile ilgili diğer tasarı "evlenen kadının soyadı ile ilgili olan 153 üncü maddenin değiştirilmesini ve isteyen kadının kocasının soyadından önce gelmek kaydıyla evlenmeden önceki soyadını kullanabilme hakkını kazandırmakta.

Diğer yandan Türk Ceza Yasası'nda yapılması öngörülen değişiklikleri içeren iki tasarıda Başbakanlığa sunuldu.

Bu tasarlardan ilki; aile içi şiddet olaylarına ilişkin yeni yasal düzenlemeler içermekte. Buna göre Türk Ceza Kanunu'nun 456'ncı maddesinde yapılan değişiklikle, aile bireyleri arasında işlenen basit müessir fiiller ve 478'inci maddesinde yapılan değişiklikle de aile bireyleri arasında işlenen fena muamele kapsamına giren fiiller hakkında ceza kovuşturması açılması zarar görenin şikayetine bağlı olmaktan çıkarılmakta. Ayrıca, aynı tasarı ile 457 inci madde de yapılan değişiklik ile aile bireylerinin birbirlerine karşı işledikleri müessir fiillere ve 478 inci madde yapılan değişiklikle de aile bireylerinin birbirlerine karşı işledikleri fena muamele kapsamındaki suçlara uygulanan cezalar da arttırıldı.

Türk Ceza Kanunu'nda değişiklik öngören ikinci tasarı ile, "kocanın zinasını" düzenleyen 441 inci madde, Anayasa Mahkemesinin iptal kararı gözetilerek yürürlükten kaldırılmakta ve "kocanın" zinası ile "karının" zinasının aynı şekilde cezalandırılmasını sağlamak amacıyla 440'inci maddesi değiştirilmekte. Bu tasarı yasallaştığı takdirde eşlerden hangisi zina yaparsa yapsın diğer eşin şikayeti üzerine yargılanacak ve suçu sabit görülmüş ise altı aydan üç seneye kadar hapis cezası ile cezalandırılacak.

EGİTİM VE SUÇ

Toplumsal bir varlık olan insan, toplum yaşamının devamı için birtakım kurallara uymak zorundadır. Din kuralları ahlak kuralları, örf ve adetler, moda ve hukuk kuralları insanların birarada bulunmalarını mümkün kılmak içindir.

Hukuk kuralları, diğerlerinden farklı olarak, cezai yaptırımlarla desteklenmiştir. Hukuk kuralını ihlal eden bireyin eylemi bir ceza yaptırımı ile karşılanan sapma davranışdır yani suçtur.

Davranış Sorunları;

Suçluluk üzerine çalışan Lombroso ya göre "bir hareket belirli bir ülkenin ve dönemin, adet, gelenek ve düşünceleriyle çelişki halinde bulunduğu takdirde suç niteliği taşır. Çocuk suçluluğu ya da genç suçluluğunu ise Paul Lutz "ceza yasasına göre suça neden olan bir kabahat" diye tanımlamaktadır.

Suçun önlenmesinde eğitim önemli unsurlardan birini oluşturmaktadır. Aileden sonra çocuk üzerinde etkili olan ikinci çevreyi okul oluşturmaktadır. Okul, bir toplumun hakim değerlerinin yeni nesli aktararak, geleceğin bireylerinin şekillendirildiği önemli bir ortamdır. Çocukların çoğu için okul bir baskı dönemi olmaktadır, fakat bunların çok azı sözkonusu baskıyı "davranış sorunlarının artması" yoluyla açığa vurmaktadır.

Okul verdiği eğitim sayesinde bireyin yaşantısını olumlu yönde değiştirecek bir kurumdur, çünkü okullar yeni ve doğru davranışları ve değerleri öğretmek için çocuk ile bağlantı içindedirler. Çocuk altı ya da yedi yaşından itibaren zamanının önemli bir bölümünü okulda geçirmektedir. Bu zamanın dışında, ayrıca, derslerini başarmak için de bir zaman harcamaktadır ki bu da çocuğun olumsuz bazı çevre koşullarında uzak geçirdiği bir zamandır.

Okul çocuk için kontrol altında bulunan ilk çevreyi meydana getirir ve bu çevrede çocuğun geleceği için ilk tehlike işaret-

lerinin kolaylıkla gözlemi yapılabilir. Özellikle çocuğun okula başladığı zaman yapılacak testlerle onun anti-sosyal eğilimlerini saptamak ve eğitim öğretimi bu doğrultuda sürdürmek mümkündür. Bu suçluluğun erken teşhisine ve önlenmesine yarayan bir uygulamadır.

İlk olarak Amerika da Glueckler tarafından geliştirilen erken teşhis tabloları yoluyla gelecekte suçlu olabilecek yapıdaki çocukları teşhis etmek olanağı bulunmuştur. Gerek Avrupa ve gerekse Amerikadaki uygulamalar göstermiştir ki vak'aların onda dokuzunda suçluluk, 5-6 yaş gibi çok erken dönemlerde teşhis edilebilmektedir.

Okulun suçu önlemede bir başka katkısı da özellikle dikkatli öğretmenler sayesinde farkedilen duygusal bozukluğu olan öğrencilerin okulda mevcut psikiyatrist, psikolog ve diğer uzman tarafından tedavi edilmesi şeklinde olabilmektedir.

İdeal bir okul ortamında her 8000 öğrenci için bir psikiyatrist, her 3000 öğrenci için bir sosyal çalışma uzmanı, her 2000 öğrenci için ise bir psikolog bulunması gerekmektedir.

Ülkemizdeki durumu bu veriler ışığında değerlendirdiğimizde gerek suçlu davranışı tesbit edebilen öğrenci testlerinin gerekse sapmış davranış gösteren öğrencileri teşhis ve tedavi edebilecek psikolog ve psikiyatristlerin okullarımızda mevcut olmadığı rahatlıkla söylenebilir. Okullarımızda bu gereksinimlere cevap vermek için rehber öğretmenler istihdam edilmekte ve çocuklara bir ders saati rehberlik için ayrılmaktadır. Ancak bunlar fonksiyonlarını gereği gibi yerine getirememektedirler.

Suçlu davranışı tesbit ve tedaviden yoksun olan okullarımızdaki öğretmenlerimize düşen görev çocukların hiç olmazsa okuldan kaçma davranışlarıyla ilgilenmelelidir. Çünkü bir çok araştırmada ortaya konan gerçek, 13-19 yaşları arasındaki genç

suçluların çoğunluğunun okuldan kaçtığı şeklindedir. Bu konuda okul yetkilileri ve anne-baba işbirliği yaparak çocuğun okuldan kaçma davranışının nedenlerini araştırmalı ve onu bu davranışından vazgeçirmenin yollarını bulmalıdır.

Okuldan kaçan çocuk, okulda geçirmesi gereken zamanı yine kendisi gibi ya da tamamen okulun dışında olan arkadaşlarıyla geçirecektir. Bu zamanlarını geçirdiği ortamlar onun suçlu davranışı kazanmasında büyük rol oynayabilir, olumsuz alışkanlıklar edinmesine yol açabilir.

Okullarımızın çocuklarımıza iyi alışkanlıklar kazandıran, onları olumsuz davranışlardan alıkoyan eğitim ve öğretim kurumları olması için imkansızlıklar içinde de olsa öğretmenlerimize büyük görev düşmektedir. Bu konuda ailelerde okul ile işbirliği içinde olmak zorundadır. Böylece geleceğimizi emanet edeceğimiz genç genç nesiller suçlu ya da sapmış davranış gösteren bireyler olmaktan kurtarılabilir.

Nesrin TÜRKARSLAN

BENİM ANNEM DOKTOR

ÇALIŞAN KADINLARIN ÇOCUK BAKIMI VE EĞİTİMİ PROBLEMİ; TIP ALANINDA ÇALIŞAN KADINLAR

Bu araştırmanın konusu Türk toplumdaki çalışan kadınların çocuk bakımı ve eğitiminden kaynaklanan problemlerinin tıp alanında çalışan kadınlar çerçevesinde incelemektir

Genel olarak kadınların aile içindeki toplumsal rollerinin anneliğin, çocuk bakımının ve ev işlerinin meslek başarılarını, kariyerlerinin yoğun olarak etkilediği bilinmektedir. Bu çerçeve içerisinde, gerek kadın yoğun meslekler olan hemşirelik,

hastabakıcılık ve ebelik, gerekse kadınların azınlıkta olduğu bir meslek olan doktorluk mesleğindeki kadınların çocuk bakımı ve eğitimi problemleri araştırılmaktadır. Çocuk bakımı ve eğitimi sorumluluklarının söz

konusu kadınların çalışma yaşantılarını nasıl etkilediği, bu konuda karşılaşılan

Aile Araştırma Kurumu'nun Sağlık Alanında Çalışan Kadınların Sorunlarının İncelendiği Bir Araştırma Yaptığını Biliyor musunuz? İşte Bu Çalışmanın Özeti;

problemlerin tanımlanması ve nasıl çözümlenebileceği araştırmanın odağını oluşturmaktadır.

Yöntem

Çalışma sosyolojisi literatüründe önerdiği gibi, çocuk bakımı ve eğitim problemleri temel olarak çalışan kadınların sorunudur. Kadının aile dışında ücretle çalışması geleneksel cinsiyete bağlı işbölümünü etkilemektedir. Geleneksel cinsiyete bağlı işbölümünde, kadın temel olarak ev işleri, çocuk bakımı ve eğitimiyle ilgilenmekte, Erkek ise dışarıda çalışarak ailenin geçimini sağlamaktadır. Bu noktada da, geleneksel ilişkiler içinde temel olarak kadının sorumluluğunda olan çocuk bakımı ve eğitimi, kadının çalışmasıyla toplumun yeniden organizasyonu ihtiyacını gündeme getirmektedir. Böylece kadının çalışmasının getirdiği

çocuk bakımı ve eğitimi problemlerinin aile dinamiğini etkilediği düşünülebilir, yani çocuk bakımı ve eğitimi problemleri sadece anne çocuk ilişkisini değil, eşler arasındaki ilişkiyi ve iletişimi olumsuz yönde etkilemektedir.

Çalışan kadınların çocuk bakımı sorunlarını çözebilmeleri için geleneksel ve modern/kurumsal destek mekanizmalarına başvurmaları gerekebilmektedir. Geleneksel destek mekanizmaları, aile büyüklerinin ücretsiz emeğinin kullanımından oluşmaktadır. Modern/kurumsal destek mekanizmaları ise hizmetçi-bakıcı, kreş, anaokulu gibi ücretli ve çoğunlukla kurumsallaşmış sistemlerden oluşmaktadır.

Kadınların doğum sonrası izin taleplerinin, doğum öncesine kıyasla çok daha fazla olması hem çocukların bakımına, hem kendilerine zaman ayırmak isteğinde olmalarından, hemde çocuk bakım olanaklarının eksikliğinden kaynaklanmakta.

Bu çalışmada tıp alanında çalışan kadınların (Kadın doktor, hemşire, hastabakıcı, ebelerin) çocuk bakımı ve eğitimi sorumluluklarını dengelerken kullandıkları ve kullanabilecekleri geleneksel ve kurumsal toplumsal destek mekanizmaları araştırılmaktadır.

Çalışmamızda Türkiye Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığına bağlı olarak tıp alanında çalışan ve (yaşayan) çocuğu olan kadın doktor, hemşire, hastabakıcı ve ebelerin bir bölümünden faydalandık.

Örneklerimiz Ankara, İstanbul, Nevşehir ve Manisa illerinde, tıp alanında

çalışan kadınlardan 632'sine alan araştırması tekniği kullanılarak, Anket uygulanmış ve yüzyüze görüşülerek anketler doldurulmuştur.

Ücretli İş

Çalışma yaşamına çocuklarına bakmak nedeniyle ara verenlerin oranı doktorlarda en yüksek çıkmış bunu sırasıyla hemşireler, ebeler ve hastabakıcılar takip etmiştir. Bu da kadının statüsünün ve gelirinin artmasıyla ara verme oranının arttığını göstermektedir.

Meslek yaşamlarında cinsiyetlerinden ve çocuk sahibi olmalarından dolayı ayrımcılıkla karşılaşmayanların oranları, en yüksek hemşire ve ebelerde daha sonra sırasıyla hastabakıcı ve doktorlarda çıkmıştır.

Erkek yoğun bir meslek olan doktorlukta daha çok ayrımcılık görülmesi beklenen

bir sonuçtur. Hemşirelik-ebelik, hastabakıcılık kadın yoğun meslekler olduğu için daha az ayrımcılığın yaşanması doğal karşılanabilir.

Çocuk Bakımı

Kadınların çocuk bakımı için ayırdıkları haftalık ortalama saate bakıldığında, sırasıyla doktorlar, hemşireler, ebeler ve hastabakıcılar yer almaktadır. En fazla süreyi doktorlar ayırmaktadır.

Eşlerin çocuk bakımındaki yardımına bakıldığında en fazla süreyi ayıranlar sırasıyla, hemşire eşleri, doktor ve ebe eşleri, hastabakıcı eşleri almaktadır. Genel olarak eşlerin ne kadar destek olduğu konusunda ise en yüksek oranda hemşire eşleri çıkmaktadır. Kadınların çocuklarına kendileri baktıkları durumda, 0-3 yaş arası birinci çocukta şu sonuçlar bulunmuştur;

	Ücretsiz izin alıp kendisi bakanlarda %	O, sürede çalışmayıp kendisi bakanlar %	İstifa edip kendisi bakanlar %	Ücretsiz izin almadan ve istifa etmeden kendisi bakanlar %
Doktorlar	24	1	1	5
Hemşireler	14	0	0	5
Ebeler	16	0	1	21
Hastabakıcılar	14	6	3	33

Bu bulgular incelendiğinde ücretsiz izin almadan ve istifa etmeden kendisi bakanlar kategorisindeki yüksek oranlar oldukça düşündürücüdür.

Destek Mekanizmaları

Çocuk bakımı için destek vermenin aile büyüklerinin ve akrabaların görevi olduğunu düşünenler; doktorlarda %24, hemşirelerde %25, ebelerde %34, hastabakıcılarda %39 olmaktadır. Böylece kadının statüsü ve geliri arttıkça geleneksel ilişkilerden beklentisi azalmaktadır. Bunun sonucu olarak

statüsü ve gelirin kadını güçlendirdiği düşünülebilir.

İş yerinin çalışanların çocuklarına bakım imkanları sağlanması gerektiğini düşünenler tüm meslek grupları için % 99 ve üstü bulunmuştur. İş saatlerinin çalışanların çocuk sorumlulukları göz önünde tutularak ayarlanması gerektiğini düşünenlerin oranı tüm meslek gruplarında % 80 ve üstüdür.

Kadınlar, çalıştıkları kurumdan çocuk sorumluluklarıyla baş etmelerini kolaylaştırmak konusunda çok büyük ölçüde destek beklemektedir.

Doğum İzni

Tıp alanında çalışan kadınların Devlet ve Kurumlarından kendileri ve kocaları için beklediği izin süreleri şöyledir;

Aynı zamanda kadınlar eşlerinin çocuk bakımına gerçekçi olarak yardım etmelerini beklemektedirler.

Doğum öncesi ücretli izin	Doğum sonrası ücretli izin	Doğum öncesi ücretsiz izin	Doğum sonrası ücretsiz izin
1.6 ay-3.3 ay arası	8.6 ay-10.6 ay arası	1.3 ay-3.5 ay arası	6.5 ay-7.7 ay arası
0.1 ay-0.9 ay arası	0.9 ay-1.8 ay arası	0.1 ay-2.8 ay arası	0.6 ay-2.8 ay arası

Sonuç

Araştırmamızda kadınların eğitim düzeyleri arttıkça çocuk sayılarının azaldığı görülmektedir. (Eğitim ve doğurganlık arasındaki bu ilişki Türkiye genelinde de geçerlidir)

Araştırmamız kapsamındaki Doktorlar ve eşleri, diğer meslek gruplarına göre daha fazla kent kökenlidir.

Kadınların ev işlerini ve çocuk bakımının tamamına yakınından sorumlu oldukları, eşlerinden ve geleneksel desteklerden son derece sınırlı olarak faydalanabildikleri ortaya çıkmıştır. Çalışan kadın, geliri ve statüsü arttıkça ücretli kadın emeğini bu işleri yaptırmakta kullanmaktadır. Öte yandan, kadınların değer ve tutumlarına bakıldığında, çocuk bakımının ve ev kadınlığının kadının sorumluluğunda almadığını düşünmektedirler.

Eşlerden ve geleneksel desteklerden alınan yardım, çocuk bakımı söz konusu olduğunda biraz daha artmaktadır. Buna rağmen eşlerin ve aile büyüklerinin yardımı kadının kendi harcadığı zamanla kıyaslandığında son derece az kalmaktadır.

Çocuk bakımı ve eğitimi problemlerini çözmeye çalışırken kullanılan desteklerin kadınların eşleriyle ilişkilerini olumsuz yönde etkilediği ortaya çıkmıştır.

Genelde, çalışan kadınlar "çocuk bakımı ve eğitimi" sorumlulukları nedeniyle işlerine pek fazla ara vermemişlerdir. Doktor kadınlar, diğer meslek kadınlarına göre daha uzun süreler ara vermişlerdir. Bu durumu da yüksek gelirlilerin bu arayı verebilecek aile kazançlarının varlığına bağlayabiliriz.

Kadınlar statüleri arttıkça çocuk bakım ve eğitiminden dolayı kariyerlerinden daha çok fedakarlık ettiklerini belirtmişlerdir. Kadınların işleriyle ilgili en önemli sıkıntıları sorulduğunda çocuk bakımı ve eğitimdeki yardım olanaklarının eksikliği olarak belirtmişlerdir. Aynı zamanda Anneliğin tüm meslek grupları için çok önemli bir rol olarak ilgilendiği ortaya çıkmaktadır.

Çocuklarına istifa etmeden ve ücretsiz izin almadan baktıklarını söyleyen kadınların çoğunluğunun hastabakıcı ve ebeler olması, düşük statülü işlerde çalışan ve düşük gelir elde eden kadınların ne kadar çaresiz olduğunu vurgulaması açısından önemlidir.

Araştırmanın en önemli bulgularından biri de, tüm meslek gruplarında çocuk bakım olanaklarının eksikliğinin kritik bir sorun olarak vurgulanmasıdır. Kreş ve Anaokulu kullanımında oldukça sınırlı ölçüde bulunması bu sorunun ivediliğine işaret etmektedir.

Ev işlerinde ücretli kadın emeği (hizmetçi) kullananların oranı doktorlarda en fazla daha sonra hemşireler, ebeler ve hastabakıcılar gelmektedir. Kadının geliri ve statüsü arttıkça ücretli kadın emeğini çocuk bakımında daha çok kullanmayı tercih ettiği görülmektedir.

BU NE ŞİDDET?

AİLE İÇİ ŞİDDETİN SEBEP VE SONUÇLARI

Çocuklara ebeveynler tarafından psikolojik ya da fiziksel baskı şeklinde ortaya çıkan şiddet davranışları eğitimin bir parçası olarak algılanmaktadır. Bu davranışın eğiti-

Aile içi şiddet, herhangi bir birey tarafından herhangi bir diğer bireye uygulanabilmekte. Şiddet, en yaygın şekliyle kadına ve ebeveynlerin çocuklara karşı yönelttikleri şiddet olarak karşımıza çıkmakta.

min belirli bir devresinde biteceği varsayılabilir. Öte yandan kadına yönelik şiddet, ömrü boyunca baba, ağabey, koca ve hatta oğlu tarafından sürdürülebilir bir davranış biçimidir. Son 20 yılda yapılan araştırmalar göstermiştir ki

şiddet özellikle yakın ilişkideki kişiler tarafından uygulanıyorsa, bu saldırılar zaman içinde yineleme eğilimi göstermekte ve yabancılardan gelen saldırılardan çok daha fazla etki yaratmaktadır.

Bu konuda araştırmacılar bazı ilişki faktörleri üzerinde durmaktadır;

- Şiddet uygulayıcısının ebeveynleri arasında şiddetin varlığı
- Şiddet uygulayıcısının çocukken şiddet görmüş olması
- Alkol ve uyuşturucu tüketimi
- İstihdamı durumu

Çeşitli araştırmalara göre, şiddetin kuşaktan kuşağa sorun çözme biçimi olarak aktarılması ve yaşam görülmektedir. (Yüksel, 1988; Konanç, 1982; Feil, Saneroff, 1985; Skinner, 1985)

Prof.E. Kongar'ın başkanlığında KAMAR tarafından 23 ilde 2007 kişiyle ya-

pılan araştırmada erkeklerin %27'si eşlerin dövülmesini onaylamaktadır. Kadınlardan %35.1'i ise zaman zaman evde dayak yemeyi hak eden davranışlarda bulduklarını düşünmektedir. Benzer sonuç Zet Medya'nın Tempo dergisi için İstanbul'da yaptığı bir araştırmada da elde edilmiştir (Tempo, 1991).

BULGULAR;

Kadınların beyanına göre, fiziksel şiddetin rastlandığı ailelerin oranı %29.6'dır. Erkeklerle göre ise aynı oran %34'e ulaşmaktadır. Kadına yönelik şiddette, eşin yanısıra

%2.1'lik bir ağırlıkla, kayınvalide de bir şiddet uygulayıcı olarak görülmektedir. Bunun yanında erkek çocuk, görümce, kayınbirader ve kocanın diğer akrabaları da küçük oranlarda şiddet uygulayıcıları arasında yer almaktadırlar. (Ancak genel kanı bu oranların gizlenme nedeniyle 2 kat olduğu yolundadır)

* Türkiye'de şiddetin bir "terbiye" biçimi olarak algılanması, bunun hem aile içinde hem de kamusal yaşamda meşru olarak görülmesi şiddetin hem yeniden üretilmesine, hem de gizlenmesine yol açmaktadır. Ülkemizin kendine özgü koşulları nedeniyle de bu durum şiddetin daha az bilinir bir hale gelmesine yol açmaktadır.

Şiddetin görüldüğü hanelerde, şiddetin başlangıç zamanı ilk evlilik günlerine rastlamaktadır. (%57.7) İkinci en sık rastlanan eğilim ilk çocuğun doğumundan sonraya denk gelmektedir. (%18.1) Evlilik öncesi (%5.7) ve hamilelik sırasında (%5.3) da ilk şiddetin rastlandığı ortaya çıkarılmıştır.

Önceki bilgilerimiz ve özellikle bu çalışmanın sonuçları gösteriyor ki, bütün utanç açılığa rağmen, "aile içi şiddet" yaygın bir olaydır.

Araştırma kapsamındaki tüm ailelerin %34'ünde fiziksel şiddete rastlanmaktadır.

Çocuklara yönelik fiziksel şiddete rastlanma olasılığı ise en az %46 olarak hesaplanmaktadır.

Şimdiki ebeveynlerin geçmişlerinde fiziksel şiddete maruz kalmış olma oranı %70'i geçmektedir.

Ayrıca tüm bu rakamlara eksik beyan unsuru da ilave edilebilir.

Şiddet görülen ailelerde çocukların büyük çoğunluğu şiddete şahit olmaktadır. Bu çocukların dörtte üçü şahitlik yapmakta ve gösterdikleri tepkiler içinde en yoğun olanı "korku" olmaktadır (%54). Çocukların %16.4'ünde "babayı sevmeme" yönünde bir eğilim belirmektedir.

Şiddete maruz kalan kadınların çocuklarını arasına da olsa dövme sıklığı %72'ye ulaşmaktadır.

Şiddete maruz kalanların %80'e yaklaşan bir bölümü, yapacak fazla bir şey olmadığına inanmaktadır. Bu durum çaresizliğin kabulü anlamına gelmekte ve şiddete maruz kalanın pasif tutumuna yol açmaktadır.

Sonuç olarak;

* Ailenin sosyo-ekonomik düzeyi ile aile içi şiddet arasında ters yönlü bir ilişki saptanmıştır.

* Aile bireylerinin birinin alkol bağımlısı olması halinde şiddet eylemleri artmaktadır.

* Aile içi şiddete maruz kalanın ekonomik gücü arttıkça şiddet azalmaktadır.

* Kültürümüzde aile içi şiddeti önleyici unsurlar ön plana çıkmamaktadır. Örneğin "kızını dövmeyen dizini döver", atasözünü onaylama oranı %78.3'dür.

* Aile içinde şiddet uygulayanların çocukluk döneminde şiddete maruz kalma oranları şiddet uygulamayanlara göre daha yüksektir.

* Ailenin aylık net geliri ile aile içi şiddet arasındaki ilişki kuvvetlidir.

* Hanedeki birey sayısı arttıkça aile içi şiddet artmaktadır.

* Hanedeki eğitim düzeyi ile aile içi şiddet arasında çok güçlü bir ilişki olmakla birlikte, diğer göstergeleri tamamlayıcı bir değişken olarak önem taşıdığını söyleyebiliriz.

ŞİDDETİN SEBEBİ

Şiddete maruz kalan kadınların algıladığı en önemli şiddet nedeni ekonomik güçlüklerden kaynaklanan sorunlar olarak belirlenmiştir. (%28.2) Bu sebebin yanında "kocanın aşırı sinirli olması" (%23.4), akraba kıskırtmaları (%18.9) ve kocanın aşırı alkol kullanması (%15) gibi sebeplerle dile getirilmektedir.

* Şiddetin kesin bir araç olarak kullanılacağına, kullanılması gerektiğine ikna olmuş % 14.64 lük bir erkek kitlesi vardır.

KOL KIRILIR YEN İÇİNDE Mİ KALIR?

Aile içi şiddetin çok önemli ve yaygın bir problem olduğu, ülkemizde de yoğun olarak yaşandığı, bu araştırma ile de desteklenmektedir. Sorunun çeşitli boyutları üzerinde düşünüp çözüm önerileri üretirken çok dikkatli olmak gerekmektedir.

Sorunun hem aile içi hem de aile dışı/toplumsal boyutlarını düşünmek zorundayız.

Bu iki boyutu ayrı ayrı ele alırken, bizi dikkate davet edecek birincil koşul, önerilerin, çalışmamızdan elde edilen bulgulara dayanmasıdır.

Araştırmacının, araştırmacı gibi davranması, onu bir "aile polisi" olma sorumluluğundan da arındıracaktır.

Başlangıçta da açıklandığı gibi, sunulan sonuçların önemli bir bölümü (bizce tamamı) dikkate değer olup, üzerinde düşünülmesi gerektirmektedir. Ancak her bulgunun pratik ve işlevsel bir çözümü olması ya da iyi formüle edilmiş bir öneriye temel oluşturması beklenemez. Örneğin aile içi şiddetin, ailenin ekonomik durumu ile yakından ilişkili olması, makul bir öneriye dönüşmemektedir. Ailelerin ekonomik aç-

dan daha müreffeh bir duruma ulaşması, pekçok problemin yanısıra, aile içi şiddeti de olumlu yönde çözebilecektir. İşte bu temel sebepten ötürü, sadece sonuçlu olabilecek önerilere yer verilmektedir.

Araştırmanın, araştırma amacı dışındaki ilk ve önemli bulgusu, kadın ve erkeğin (ve daha çok kadının) ailedeki şiddet olaylarını konuşmaktan duyduğu sıkıntı ve üzüntü olmaktadır.

Olayın aile ve yakın çevre içinde kalması bir yandan aile birliğinin sürmesini sağlarken (kol kırılır yen içinde kalır), diğer yandan da, şiddetin tekrarlanma ve kurum-sallaşmasına yardımcı olmaktadır.

Sadece bu ikilem bile takip edilmesi gereken yol konusunda kafalarımızı karıştırmaktadır.

1. Önceki bilgilerimiz ve özellikle bu çalışmanın sonuçları gösteriyor ki, bütün utangaçlığa rağmen, "aile içi şiddet" yaygın bir olaydır.

a. Fiziksel şiddete ailelerin %34'ünde rastlanmaktadır.

b. Sözlü şiddetin rastlandığı hanelerin oranı %53'ü aşmaktadır.

c. Çocuklara yönelik fiziksel şiddete rastlanma olasılığı, en az %46 olarak hesaplanmaktadır.

d. Şimdiki ebeveynlerin geçmişlerinde fiziksel şiddete maruz kalmış olma oranı ise % 70'i geçmektedir.

Bütün bu unsurlarda önemli bir eksik beyan unsurunu da düşünmemiz gerekir.

★ **Şiddet bütün ailelerde görülmez. Barışçı ve makul insanlardan oluşan ailelerin çoğunlukta olduğu vurgulanabilir. Bu şiddeti meşurlaştırma sürecini engelleyecektir.**

adli mercilere ya da kadın sığınma evlerine taşmaktadır. O halde ilgilenilmesi gereken ilk sorun, gizliliğin ve utangaçlığın aşılmasıdır.

2. Aile içi şiddet izole, bir defalık ve zararsız bir süreç değildir.

a. Meydana gelen şiddet tekrarlanmaktadır.

b. Fiziksel şiddet bazı durumlarda oldukça ağır fiziksel sonuçlar doğurmaktadır. Fiziksel şiddeti "ağır" olarak niteleyenlerin oranı % 40 olmaktadır.

c. Şiddete maruz kalan kadınların yarıya yakını hamilelik döneminde de şiddete maruz kalmıştır.

3. Süreklilik, sosyal ilişkiler ve dayanışma açısından, Türk aile yapısının çok sağlam olduğu anlaşılmaktadır.

a. Ailelerin %95.4'ü birinci ve tek evliliklerini sürdürmektedir.

b. Eşler, bütün olumsuzluklara rağmen, sevgi ve saygıyı kaybetmemeye çalışmaktadır.

c. Eşler, aile ilişkisini genel olarak değerlendirindiklerinde "iyi" veya "makul" bir ilişki olduğunu beyan etmektedirler.

d. Ailede şiddet çocukların büyümesinden sonra hafiflemekte veya ortadan kalkmaktadır. Geçen yıllar içinde, evliliğini koruyabilmiş olan kadın, bu aşamada karından memnuniyet duymaktadır.

4. Ailenin sağlam yapısına rağmen, aile içi sorunları hiç azımsamamak gerekir. Ancak, şiddetin bütün topluma bulaşmış bir hastalık olmadığı da anlaşılmaktadır.

★ **Aile içi şiddetin doğal ve görmezlikten gelinir bir durum olmadığı anlatılması, fiziksel veya sözlü şiddetin yasalar çerçevesinde suç olduğu fikrinin net olarak söylenmesinde yarar olabilir.**

★ **Aileyi korumaya yönelik önlemlerin temel alınması, mevcut aile yapısının doğasına en uygun perspektifi oluşturmaktadır.**

MÜSTEŞARLIK AMA NİYE?

Yoksa siz hâlâ bizim "Müsteşarlık Yasa Tasarısı"nı duymadınız mı? Oysa bu konuda ne çok yazı yazıldı, yorum yapıldı.

"AİLE VE KADIN MÜSTEŞARLIĞI" İLE İLGİLİ YASA TASARISI

Sözkonusu tasarı Bakanlığımız Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü ile Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı'nın katkıları ile hazırlandı. Henüz tasarı halinde olan Kadın ve Aile Müsteşarlığı'nın kuruluş sürecinin başında, bu tasarinin daha önce çıkarılmış olan Kanun Hükmündeki kararnamelerden (KHK) farklı olmadığından yola çıkılarak adeta gereksizliği vurgulanmaktadır.

Aile ve Kadın Müsteşarlığı yasa tasarısı, daha önce çıkarılmış olan Kadın ve Sosyal Hizmetler Müsteşarlığı'nın kuruluş ve görevleri hakkındaki KHK'lerden çok farklı hükümler taşımaktadır. Sözkonusu farklılıkları şu şekilde sıralamak mümkün;

Öncelikle müsteşarlığın adında bir değişiklik yapılarak, toplumun temeli olan "Aile"ye yer verilmiş ve böylece, bu temel kurumu ve onun önceliğini göstermek amacıyla dönük böyle bir adlandırma yapılmıştır.

Daha önce bağlı kuruluş sayılan Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu bu yasa tasarısı metninde yer almadığından, müsteşarlığın ismi "Kadın ve Sosyal Hizmetler Müsteşarlığı" yerine "Aile ve

Kadın Müsteşarlığı" olarak değiştirildi.

Müsteşarlığın bünyesinde yer alan Aile ve Sosyal Araştırma Genel Müdürlüğü'nün görevleri arasına, "Aileyi, bireyleri ve çocukları fuhuş, kumar, içki, uyuşturucu gibi kötü alışkanlıklardan korumak ve bu konularda toplum ve bireyleri eğitici çalışmalar yapmak" şeklinde ailenin bütünlüğünün korunmasına yönelik çok önemli bir madde eklendi. Bunun yanı sıra, diğer bir birim olan Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü'nün görevlerinden sayılan ve daha önceki KHK'de yer alan, "kadına yönelik şiddet, taciz ve istismarın engellenmesi için çalışmalarda bulunmak" şeklindeki ifade ise metinden çıkarıldı.

Müsteşarlığın görev alanlarındaki önceliklerin saptanmasında önemli bir yere sahip bulunan ve kuruluşun sürekli kurulları olan Kadının Statüsü Yüksek Danışma Kurulu ile Aile Araştırma Kurulu'nun daha etkin ve verimli çalışabilmesi yönünde görevlerinin ve çalışma esaslarının yönetmelikle düzenlenme esası getirildi.

Müsteşarlık faaliyetlerinin gerçekleştirilmesinde ihti-

yaç duyulabilecek yetişmiş eleman sıkıntısının giderilmesi yönünde, diğer kamu kurum ve kuruluşlarından eleman görevlendirebilme imkânı sağlanacak. Ayrıca, tasarıda, ilgili yüksek öğrenim kurumlarının birinden mezun olmasına karşın, müsteşarlıkta uzman kadroları dışında istihdam edilmiş olan personelden gerekli yeterliliği bulunan elemana, uzmanlık yeterlilik sınavına girme hakkı tanınarak, böylece uzman personel açığının ivedilikle karşılanabilme yolu da açılacak.

Aile ve Kadın Müsteşarlığı'nın kuruluş çalışmaları henüz tasarı halinde. Bu tasarinin yasalaşabilme sürecinde, ilgili bakanlıkların görüşleri, meclis komisyonlarının çalışmaları ve Meclis Genel Kurulu görüşmeleri doğrultusunda birtakım değişiklikler gündeme gelecek.

Sonuçta, toplumu ve temel kurumu olan aileyi ve onun bireylerini korumak, güçlendirmek, desteklemek ve bu alanda politika ve projeler üretmek şeklinde önemli hedef ve işlevleri bulunan Müsteşarlığın bunları yerine getirebilmesinin vazgeçilmez koşulu, sözkonusu teşkilat yasasının bir an önce çıkmasına bağlı bulunmaktadır.

Hakkari'de

Bir Başka

Mevsim

Ekonomik kaynakların kısıtlılığı, atar-
erkil değerlerin varlığını sürdürmesi, artan iç
göçler ve düzensiz kentleşme sonucu oluşan
siyasal, ekonomik, sosyal istikrarsızlıklar,
bölgeler arası gelişme farkı, Türkiye'de in-
san kaynaklarının etkili bir şekilde geliştiri-
lip, değerlendirilmesinin önündeki önemli
engeller olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bakan Saygın yurdun her yanında, kadınların el emeklerini
yansıtan halı ve kilimlere özel ilgi göstermekte.

Ülkemizde bölgeler arasında temel gös-
tergeler açısından önemli farklar bulunmakta
ise de özellikle son yıllarda hükümet politi-

kaları, az gelişmiş bölgelerin kalkınmasına
özel önem vererek hizmetleri öncelikli olarak
bu bölgelere götürmeyi hedeflemektedir.
Bölgeye diğer destek mekanizmaları yanında
kadına yönelik özel projeler aracılığı ile de
destek verilmektedir. Ancak, kadınların eği-
tim, sağlık, istihdam ve sosyal güvenlik gibi
sorunları açısından geleneksel yaklaşımlar-
dan farklı mekanizmaların da bulunup hare-
kete geçilmesi gerekmektedir.

Bu doğrultuda mevcut verileri değer-
lendirdiğimizde, Türkiye'nin Orta ve Batı
Bölgelerine göre modernleşme sürecine daha
geç giren Doğu, özellikle Güneydoğu
Anadolu Bölgesi'nde ve bu bölgelerden yo-
ğun göç alan kentlerde değişen ve çeşitlenen
ihtiyaçların gözönüne alınmasının gerekli
olduğu görülmektedir.

Bu gerekliliğin farkında olan Aile ve
Kadınlardan Sorumlu Devlet Bakanlığı, Doğu
ve Güney-Doğu Anadolu'dan göç alan illerde
projeler başlatmak üzere çalışmalarını ta-
mamlamıştır. Bölgede yaşayan kadınlara
ulaşmak öncelikli hedef olarak benimsenmiş
ve bu amaçla Hakkari iline bir araştırma ge-
zisi düzenlenmiştir. Gezide Hakkari iline göç
eden yöre halkına bir anket uygulanmış, an-
ket sonuçlarından yola çıkılarak tespit edilen
ihtiyaçları gidermek için ilgili bakanlıklarla
temasa geçilmiş ve yörede bir uygulama ça-
lışması başlatma kararı alınmıştır.

**HAKKARİ YÖRESİNDE
GERÇEKLEŞTİRİLECEK ÇALIŞMANIN
HEDEF KİTLESİ, DİĞER SORUNLAR
YANINDA YOĞUN BİÇİMDE TEMEL
SAĞLIK, BESLENME, BARINMA GİBİ
SORUNLARI YAŞAYAN NÜFUS KESİMİDİR.**

Söz konusu çalışma, Bakanlığımız, Milli Eğitim Bakanlığı ve Sağlık Bakanlığı ile ortaklaşa yürütülmektedir. Milli Eğitim Bakanlığı temel beceri kursları, okuma-yazma kursları vb. konularda; Sağlık Bakanlığı ise hijyen, aile planlaması, çevre sağlığı, gebelik vb. konularda destek verecektir. Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü ise, kadınların daha iyi yaşam şartlarına kavuşmasını sağlayacak destek mekanizmalarına ulaşma yolları, erken evliliklerin yol açtığı problemler, yasal haklardan faydalanma, aile içinde karar almaya katılma biçimleri, kız çocukların eğitimi, gelir getirici faaliyetler vb. konularda bilinçlendirme çalışmaları yürütecektir.

Hakkari Kilimleri *Hakkari's Carpets*

Hakkari'li kadınlar pazar imkânları arttıktan sonra kilimlerini daha bir zevkle dokuyorlar.

Bu çerçevede 26.9.1996 tarihinde Aile ve Kadından Sorumlu Devlet Bakanlığımız koordinasyonunda, Milli Eğitim Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Hakkari Valiliği ve Hakkari İplik ve Sanayi Şirketi (HİSAŞ) ile beşli bir işbirliği protokolü imzalanmış uygulama projesi çalışmalarına başlanmıştır.

HİSAŞ bünyesinde, halı ve kilim dokuma kurslarına devam eden genç kız ve kadınlara yönelik okuma-yazma kursları 8 Ekim 1996 tarihinden itibaren başlatılmıştır.

Temel sağlık, aile, kadın-çocuk sağlığı ve aile planlaması alanlarında eğitim vermek üzere 4 sağlık personeli görevlendirilmiştir.

HAKKARİ'NİN MERZAN VE BİÇER MAHALLESİNDE GERÇEKLEŞTİRİLEN SAHA ARAŞTIRMASINA AİT İSTATİSTİK BULGULAR

* Araştırmaya katılanların %33.3'ü yaşını bilmemekte, yaşını bilenlerin yaş dağılımı ise 20-25 arasında yoğunlaşmaktadır.

* Araştırmaya katılanların %69'u Çukurca ilçesinin güvenlik nedeniyle boşaltılan köylerinden göç etmiştir. Bunların %22.6'sı Narlı, %14.33'ü Kavaklı, %9.5'i Baştepe, %8.3'ü Çayırılı köylerinden gelmektedir.

* Katılımcıların %67.9'u evli, %20.2'si bekar, %1.2'si dul olup, %10.7'si ise medeni durumunu belirtmemiştir.

* Evli kadın nüfus başına düşen çocuk sayısı 4.5'dir. Kadınların %15.8'nin 6, %12.3'nün 7, %12.3'nün 3, %10.5'nin 4, %8.8'nin 5, %3.5'nin 10, %3.5'nin 9 çocuğu bulunmaktadır.

* Kadınların %23.8'i okuma-yazma bilirken, %64.3'ü okuma-yazma dolayısıyla Türkçe bilmemekteydi, %10.7'si okur-yazarlık durumu ile ilgili soruya cevap vermemiştir.

* Kadınların %19'u ilkökul diplomasına sahip olurken okuma-yazma bilenlerin %44'nün ilkökul diploması bulunmamaktadır.

* "Okuma-yazma kursu açılırsa katılır mısınız?" sorusuna kadınların %31'i evet, %40.5'i ise hayır cevabı vermiştir. Kadınların %28.6'sı bu soruyu cevapsız bırakmıştır.

* "Beceri kursu açılırsa katılır mısınız?" sorusuna kadınların sadece %31'i olumlu cevap verirken %58.3'ü hayır demiştir. %10.7'si ise soruyu cevapsız bırakmıştır.

* "Beceri kurslarına katıldım" diyenlerin %21.4'ü kilim, %2.4'ü ise nakış kursuna katılmıştır.

* Bir beceri kursu açılırsa katılmak isteyenlerin oranı %39.3'dür. Kadınların %35.7'si kurs açılırsa katılmak istemeyen %29'u soruyu cevapsız bırakmıştır.

* Kurs isteyenlerin %9'u tercihini kilim dokumacılığı yönünde kullanırken, %4.8'i dikiş, %4.8'i dikiş-nakış, %3.6'si kilim, dikiş-nakış kursu istemektedir.

* Beceri kurslarına katılmak isteyenlerin %42.9'ü kursu bitirdikten sonra bunu gelire dönüştürmek istediklerini söylemişlerdir.

* "Ev içinde ürettiğiniz ürünleriniz var mı?" sorusuna kadınların %26.2'si evet demiştir. Evet diyenlerin ürettikleri ürünler dantel, çorap, kilim, dikiş ve nakıştır.

* Ev içinde ürettiklerini satışa çıkarmak isteyenlerin oranı %22.6'dır.

* Kadınların %64.3'ü herhangi bir sağlık sorunu olmadığını belirtmiştir. Sağlık sorunları olan kadınlar ise; baş dönmesi, mide ağrıları, guatr, romatizmal hastalıklar, karın ağrı-

ları, deri hastalıkları olduğunu söylemişlerdir.

* "Çocuklarınızın sağlık sorunları var mı?" sorusuna kadınların %73.3'i hayır demiştir. Çocuklarının sağlık sorunu olduğunu söyleyen kadınlar ise sağlık sorunları olarak; ishal, deri hastalıkları, gelişme geriliği, işitme zorluğu, diş problemleri, kansızlık hastalıklarını dile getirmişlerdir.

* Sağlık sorunu olduğunda, kadınların %56'sı devlet hastanesine, %20.2'si sağlık ocağına, %2.4'ü özel doktora gittiğini, %9.5'i ise hiçbir yere gitmediğini söylemiştir.

* Araştırmaya katılanların %39.3'ü sağlık konusunda düzenlenecek bir bilgilendirme toplantısına katılabileceğini bildirmiştir.

* Kadınların %34.5'i kızdıklarında çocuklarını dövmetedir. Kadınların %2.4'ü uyarı, %2.4'ü konuşarak sorunu çözdüğünü söylemektedir.

* "Evde dayak atma olayı var mı?" sorusuna kadınların %74.7'si hayır, %10.7'si ise evet demiştir.

* Kadınların %36.0'ı eğitim, %28'i konut, %34.7'si sağlık, %25.3'ü sağlıklı çevre, %62.7'si ise iş istemektedir. Kadınların %48'i ise devletten her türlü yardımı beklediklerini söylemişlerdir.

* Sağlık, eğitim, konut, iş, çevre sağlığı ve diğer konularda verilecek hizmetlere kadınların

%45.3'ü katılabileceğini söylemiştir.

* Bu tür hizmetlere katılmamaya kadınların %92.0'ı hiçbir neden göstermezken, %2.7'si devletten bir beklentisi olmadığını, %1.3'ü isteme yöntemlerini bilmediğini, %1.3'ü, ise iş imkanı sağlayabilecekse katılabileceğini söylemiştir.

* "Devletten daha başka neler bekliyorsunuz?" sorusuna kadınların %3'ü fabrika, %6.7'si sağlık güvencesi ve mahallede sağlık ocağı, %4'ü kurs açılmasını istedikleri şeklinde cevap vermişlerdir.

ÖNERİLER

* Özellikle 12-20 yaş grubundaki genç kızlara yönelik okuma-yazma kurslarının düzenlenmesi gerekmektedir. Daha büyük yaş grubundaki kadınların büyük çoğunluğu evli olup, çocuklara bakmak zorunda olmaları nedeniyle kurslara katılamayacaklarını ifade etmişlerdir.

* Kız çocuklarının okula gönderilmelerine herhangi bir direnç bulunmamasına karşın maddi olanaksızlıklar nedeniyle okula gönderilememektedirler. Bu nedenle, yatılı okulların açılması gerekmektedir.

* Özellikle İl Millî Eğitim Müdürü, öğretmen atamalarındaki sorunları dile getirerek öğretmenlerin hem nitelik hem de nicelik olarak yetersizliğini vurgulamıştır. Genelde yeni mezun ve stajerliğini yapmadan gelen öğretmenlerin asıl öğretmen olur olmaz bir yolunu bulup buradan ayrıldığı belirtilmiştir. Öğretmenlerin Hakkari'de en az 3 yıl kalmasını sağlayacak sistemlerin üretilmesi gerekmektedir.

* Bazı öğrenciler ise maddi olanaksızlıklar nedeniyle okul masraflarını (giyim, kırtasiye vs.) karşılayamadığı için okula gidememektedir. Devlet tarafından yapılan eğitim yardımlarının ihtiyaç sahiplerine ulaşabileceği bir sistem geliştirilmelidir.

* Kadınlar sağlık konusunda ciddi sorunlar dile getirmemişlerdir. Bunun da temelde nedeni, kadınların bunların yeterince farkında olmamasıdır. Özellikle çocukları ile ilgili birçok sağlık sorununu, sorun olarak kabul etmemektedirler. Oysa çocuklar arasında ishal vakalarının yoğun olduğu gözlenmiştir. Kadınların büyük çoğunluğunun guatre ve psikosomatik rahatsızlıkları bulunmaktadır. Özellikle Merzan, Biçer vb. diğer göç sonucu oluşmuş mahallelerde acilen sağlık taraması yapılması gerekmektedir.

* Kadınların büyük çoğunluğu sağlık güvencesi istemiştir, sağlık güvencesinden kasıt ta ise, "Yeşil Kart" uygulaması kapsamına alınmaktır. Özellikle devlet hastanelerine gittiklerini, ancak bazı maddi yetersizlikler nedeniyle yazılan ilaçları alamadıklarını ya da hastanenin Van'a sevk etmesi durumunda gidemediklerini söylemişlerdir. Sorunun çözümü için Yeşil Kart uygulamasının kolaylaştırılması ve yaygınlaştırılması gerekmektedir.

* Ortalama çocuk sayısı saha araştırmamızda evli kadın başına 4.5 olarak bulunmuştur. Ancak gözlemlerimize göre bu oran çok daha yüksektir. Çocuk sayısının az çıkması görülen kadınların genç yaş grubunda yoğunlaşması, dolayısıyla doğurganlık çağını henüz tamamlamamış olmalarıdır.

İleri yaşlarda çocuk sayısı 9-10'a yükselirken, bu oran 20'li yaşlarda 3 ve 4'e düşebilmektedir.

* Fiziki koşulların olumsuzluğu (özellikle alt yapı yetersizlikleri) nedeniyle salgın hastalıklara açık bir çevrede yaşamaktadırlar. Mahallelere belediye hizmetlerinin acilen girmesi gerekmektedir.

* Mahallelerde oturan kadın ve erkeklerin tamamı herhangi bir işte çalışmamaktadır. Tüm Hakkari genelinde işsizlik çok yüksektir. Kadınlar kendilerinden ziyade kızları ve kocaları için iş istemektedir. İstihdama yönelik çözümler bulunmalıdır.

* Mahallelerdeki 12-20 yaş grubundaki genç kızların bazıları kilim tezgahlarında kilim dokumaktadır. Düşük ücret alan ve sosyal güvencesi olmayan genç kızlar yerleşim yerine yakın diye burada çalışmayı tercih etmektedir. Eğer şehir merkezinde kilim dokumak gerekirse ulaşım sorunu ile karşılaşmaktadırlar. Atölyelerde çalışan genç kızların sigorta, ulaşım v.b. sorunları çözümlenmelidir.

* Genç kızların tamamına yakını kilim dokumak istemektedirler. Ancak kış mevsiminin çok sert geçmesini neden göstererek, kilim tezgahlarının mahallede olmasını ya da ulaşımın sağlanmasını istemişlerdir.

* Kadınlar eğer evlerinde iş verilirse yapabileceklerini belirtmişlerdir. Bu talebi değerlendirmek üzere özellikle trikotaj alanında evlere parça başına iş verme sistemi kurulabileceği düşünülmektedir.

* Yapılan tespitlerde Hakkari'de gönüllü kuruluşların bulunmadığı, ancak buna önderlik edebilecek ve bugüne kadar da çaba göstermiş lider kadınların bulunduğu görülmüştür. Bu nedenle, özellikle ilde kadınların örgütlenmeye teşvik edilmesi önem taşımaktadır.

"Balayı"
Gülnaz ÇOLAK

Bu sayı
isted
bize
Y
se
ait

"A

"Gonca'nın tebessümü"

"Biz Büyük Bir Aileyiz. Kökü mâzide olan âtiyiz..."

asını
ları
niz.
t,
ara
raftı
r
i.

"Ul Bahara Merhaba"
Veli KUVANLIK

"Dayanışma"
Hayva AYKİT

**Ruhat
MENGI**

TALKSHOW

Kadın Şöleni

Daha önce sadece kadınların bulunduğu böylesine büyük çapta bir toplantıya hiç katılmamıştım.

Türkiye'de kadının seçme ve seçilme hakkını kazanmasının 62. yıldönümü olan 5 Aralık Perşembe günü Ankara'da Atatürk Spor Salonu'nda yapılan "Kadın Şöleni"ndeydim.

Tansu Çiller dışında hükümetin diğer üç kadın üyesi ve birkaçı hariç bayan milletvekillerinin çoğu oradaydı.

Duyduğuma göre, tüm kadın demeklerinin, çok sayıda kadın izleyicinin katıldığı ve "kadınların yoksulluğundan, siyasette yeterince temsil edilememesine, eğitimden kadınlarla ilgili yasal düzenlemelere" kadar çeşitli konuların konuşulduğu bu önemli toplantıya hiçbir neden göstermeden katılmayan tek kadın milletvekili Zerrin Yeniceli idi.

İşlay Saygın, Bakanlığın maddi imkânsızlık içinde olan kadınlara açtığı "El emeği pazarları"nı, Güneydoğu'daki kadınlara yönelik eğitim ve sağlık hizmetlerini, uluslararası toplantılara katılarak "dünya kadın gündemini" izlediklerini de anlattı.

Toplantıda her yaştan, her kesimden, her meslekten çok sayıda kadın ve ayrıca en önemlisi çok sayıda genç öğrenci vardı. Konuşmaları sık sık alkışlarla keserek büyük bir ilgiyle izlediler.

İşlay Saygın için kadın bakanlar içinde en dinamik olanı diyebiliriz.

Kadınlara ilgili konuları gayet güzel sınıflandırıyor ve tek tek peşine düşerek takip ediyor.

Ekonomiden sorumlu Devlet Bakanı Ayfer Yılmaz'la ilk kez karşılaştık. Ayaküstü benimle 'kadınlar ve onların haklarını bilinçli şekilde kullanmaları' konulu kısa ama şık bir konuşma yaptı.

Toplantı bence gelecek açısından son derece umut vericiydi.

Ruhat Mengi, Bakan Halit Dağlı'nın eşi Şenay Dağlı, İşlay Saygın ve Gencyay Gürün ile bir sohbet esnasında

Siyah Beyaz

5 ARALIK 1996, PERŞEMBE

Saygın, Tunalı Hilmi'de kadınları siyasete çağırdı

Türk kadınının siyasal haklarını kazanmasının 62. yıldönümü bugün Atatürk Spor Salonu'nda kutlanacak

Kent Haberleri Servisi- Devlet Bakanı İşlay Saygın, gönüllü kadınlardan oluşan bir heyetle Türk kadınına seçme ve seçilme hakkının verilmesiyle ilgili broşürleri Tunalı Hilmi Caddesi'nde dağıttı.

Saygın, burada yaptığı konuşmada, kadınların siyasal haklarını almak için mücadele etmeye devam etmeleri gerektiğini belirterek, "550 milletvekilinin olduğu Meclis'te, kadın milletvekillerinin sayısı sadece 13, kadın bakan sayısı ise 4. 1935 yılında 395 milletvekilinden 18'i kadındı.

Türk kadınının yasal olarak elde ettiği siyasal haklar yaşama geçirilememiştir" dedi.

Kadınların siyasal yaşama aktif olarak katılmalarını sağlayacak tedbirler ve olumlu destek politikalarının gerektiğini kaydeden Saygın, daha sonra Tunalı Hilmi Caddesi'nde dolaşarak çevredeki kadınları bugün 10.00- 15.00 saatleri arasında Atatürk Spor Salonu'nda yapılacak Türk kadının siyasal haklarını kazanmasının 62. yıldönümü kutlama-

larına davet etti.

5 Aralık'ta kadınlar için ayrı bir önemi olduğunu ifade eden Saygın, bu yıl kutlamaların her zamankinden daha çokluğu olmasını dilediğini söyledi.

Saygın, "İlk defa Devlet Bakanlığımız öncülüğünde gönüllü kuruluşlar, siyasi partiler, sendikalar, üniversiteler, kamu kurum ve kuruluşlarının katılımı ile ilgili bütün kadınlar, Atatürk Kapalı Spor Salonu'nda bir araya gelecekler.

Daha önceki yıllarda 5 Aralık ayrı ayrı yerlerde ve farklı etkinliklerle kutlanıyordu. Türk kadınının sesi hep birlikte çıktığı zaman kuşkusuz daha çok duyulup yankılanacak" dedi.

Atatürk Kapalı Spor Salonu'ndaki etkinliktен önce gönüllü kadın kuruluşları temsilcileri ile birlikte kadınlardan oluşan bir heyetle önce Anıtkabir'i ziyaret edeceklerini ve buraya "Türk kadınları" yazılı bir çelenk bırakacaklarını belirten Saygın, Atatürk Spor Salonu'ndaki etkinliğin ücretsiz olduğunu kaydetti.

Türk kadınına seçme ve seçilme hakkının verilisinin 62. yıldönümünde kadın ve Aileden Sorumlu Devlet Bakanı İşlay Saygın, bakanlığında çalışan kadınlarla birlikte sokaklardaydı.

Saygın'dan kadınlara mesaj

Kadın ve Aileden Sorumlu Devlet Bakanı İşlay Saygın, kadınlara "seçme ve seçilme hakkımıza sahip çıkalım" mesajını sokakta verdi. Saygın, Türk kadınına seçme ve seçilme hakkının verilisinin 62. yılında, bakanlığında çalışan kadınlarla birlikte Tunalı Hilmi Caddesi'nden Karum Alışveriş Merkezine kadar yürüdü.

Yürüyüş sırasında sokaktan geçen kadınlara, bakanlığının düzenlediği ve bugün Atatürk Spor Salonu'nda yapılacak şölene davet bildirisini dağıtan Saygın, "Ancak böyle güçleneceğiz. Şölene herkesi çağırıyoruz" dedi. Bakan Saygın, "Parlamentoda 550'in içinde 13'üz. Hiç yakışık almıyor, çoğalmalıyız" dedi.

KURUMUN FAALİYETLERİ

A - HALEN YÜRÜTÜLMEKTE OLAN ARAŞTIRMA PROJELERİ

1. Türk Ailesinde Adölesanların sorunları ve Bunlara İlişkin Politikaların Tesbiti

Araştırmanın amacı farklı yerleşim birimlerinde yaşayan, farklı cinsiyetlerde, farklı sosyo-ekonomik düzeylere mensup, farklı yaş gruplarında farklı konumlardaki türk ergenlerinin kendisini ve çevresini nasıl tanımladığını; aile, arkadaşlar, akrabalar, okul, iş ve giderek geniş anlamda toplum gibi çevrelerle ilişkilerini nasıl kurduğunu; kendisiyle, çevresiyle ilgili temel beklentilerinin çatışmalarının ve sorunlarının neler olduğunu; bu sorunlarının nasıl bir öncelik taşıdığını; ergenin mevcut durumda hangi sorunlarını nasıl çözümlemesini beklediğini tesbit etmektir.

2. İşsizliğin Aile Yapısına Etkisi ve Bunlara İlişkin politikalar

Bu araştırmada işsizliğin ailede yarattığı sosyo-psikolojik sorunlar üzerinde durulacaktır. İşsizlik, sorunun birey ve ailede yarattığı sorunlar saptanmaya çalışılmaktadır. Bu sorunların aileyi nasıl etkilediği araştırılacak, sorunların çözüm yolları ve politikalar belirlenmeye çalışılacaktır.

3. Alkol ve Uyuşturucu Madde bağımlılığı Konusunda Ailelerin Görüşleri ve Aile Üzerine Etkisi

Bu araştırmanın amacı; uyuşturucu madde bağımlısı ailelerin bağımlılık ile ilgili bilgi, inan ve davranışlarını saptamak, Bağımlılığın aileye getirdiği ve ailede yeti kaybına yol açan psikolojik, sosyal ve ekonomik yükleri belirlemek ve bunların sonuçlarını araştırmaktır.

4. Yüksek Enflasyonun Aile İçi İlişkilere Etkisi

Bu araştırmanın amacı ise enflasyona bağlı gelir kaybı (satınalma gücündeki azalma) karşısında ailenin bir sosyolojik kurum olarak verdiği tepkiyi belirlemektir.

5. Kadın İstihdamını Geliştirme Projesi (Tekstil Sektöründe İzmir ve Ankara Örneği)

Sektörler itibariyle incelendiğinde kadın istihdamının daha çok tekstil sektöründe yoğunlaştığı görülmektedir. Ayrıca tekstil sektöründe son yıllarda hızlı bir gelişme yaşanmaktadır. Sektörün İstanbul dışında yeni merkezler oluşturduğu, İzmir, Ankara, Eskişehir, Gaziantep ve Denizli gibi illerde küçük çaplı atölye üretimi ile önemli bir üretim ve istihdam hacmine ulaştığı gözlenmektedir.

Bu araştırmada İzmir ve Ankara'daki tekstil ve hazır giyim atölyelerinin envanteri çıkarılarak, ihtiyaç duyulan kadın işgücünün niteliksel ve niceliksel yönleri belirlenecektir. İkinci adım olarak çalışmak isteyen kadınların, sektörün ihtiyaçları doğrultusunda eğitimi sağlanacaktır. Bu aşamada Milli Eğitim Bakanlığı ve belediyelerle işbirliği ve protokol yapmak suretiyle bunların da katkısı sağlanacaktır.

Bütün bu çabaların iki yönlü fayda sağlaması beklenmektedir; birincisi, sektöre nitelikli işgücü temin edilerek üretimin kalite ve miktarını arttırmak, İkincisi kadın işgücünün istihdam katılımını arttırmaktır.

6. Aileyle İlgili Teorik Yaklaşımları Değerlendirme Projesi

Bu çalışma, aile araştırmalarında kullanılan teorilerin değerlendirilmesini hedeflemektedir.

Ailenin toplum içinde yerinin açıklanmasına yönelik teoriler zamanla değişime uğramakta, dolayısıyla aile araştırmalarına yön veren teorik modeller de değişmektedir.

Aileyle ilgili teorik modeller, temel sosyal problemlerin çözümünü amaçlayan sosyal politikalar açısından da önem taşır. Bu nedenle aile ile ilgili teorilerin son gelişmeler göz önünde tutularak incelenmesi, gerek yeni araştırmalara yön vermek gerekse de daha etkili sosyal politikaların oluşturulması açısından önem taşımaktadır.

7. Türkiye'de Son Elli Yıldaki Sosyal ve Ekonomik Değişime İlişkin Göstergeleri Değerlendirme Projesi

Bu çalışma, Türkiye'de çok partili hayata geçilen 1946 yılından bu yana son elli yılın temel sosyal ve ekonomik değişimini ele almaktadır. Meydana gelen değişim temel ekonomik ve sosyal göstergeler aracılığıyla değerlendirilecektir.

Benzer çalışmalar daha önce de yapılmıştır. Ancak bu çalışmaların çoğu güncelliklerini yitirmiştir.

Bu çalışmayla bilim dünyasına, siyasetçilere ve ilgilenen diğer kesimlere güncel ve sistematik veriler ve değerlendirmelerin yer aldığı kaynak bir eser sunulacaktır.

8. Aile Okulu Konusunda Bir Model Çalışması

Günümüzde hızlı teknolojik ve sosyal değişimden en çok etkilenen kurumlardan biri de ailedir. Bu etkinin olumlu yönleri kadar olumsuz yönlerine de dikkat çekilmektedir.

Aile ile ilgili oluşturulan sosyal politikaların, aileyi koru

ruması ve güçlendirmesi üzerinde önemle durulmaktadır. Diğer yandan uzmanlar tarafından uygulanan eğitici programlara da ihtiyaç duyulmaktadır.

Bu model çalışması, aile bireylerinin birbirleriyle ve çevreyle ilişkilerinde ortaya çıkan sorunların çözümünde yardımcı olacak bilgilerin aktarıldığı bir program olacaktır.

9. Kadın Memurların Doğum Öncesi ve Doğum Sonrası İzinler ve Doğum Yardımlarına İlişkin Düşüncelerini Araştırma Projesi

Bu çalışma ile ülkemizde ve yurtdışında kadın memurlara (kamu çalışanlarına) yapılan doğum öncesi ve sonrası yardımların envanteri çıkarılacaktır. Ayrıca Ankara'da kamu kesiminde çalışan kadınların bu konudaki düşünceleri bir alan araştırmasıyla tesbit edilecektir.

Ülkemizde bu konuda yapılan yardımların yeterli düzeyde olmadığı yönünde yoğun eleştiriler bulunmaktadır. Devletin doğum izinleri ve yardımları konusunda yeni düzenlemeler yapması gerekmektedir.

Bu araştırmayla, yapılacak düzenlemelere temel sağlamak üzere kadın memurların düşüncelerinin belirlenmesi amaçlanmaktadır.

10. Madde Bağımlılığına Talebin Azaltılması ve Önlenmesine Yönelik Milli Bir Model Geliştirme Projesi

Bu çalışmada, madde bağımlılığıyla ilgili mevcut durumun analizini yaparak, genel bir devlet politikasının oluşumuna katkı sağlamak amaçlanmaktadır.

Madde bağımlılığıyla ilgili yaşanan trajik sorunlar, konuyla ilgilenen kişi ve kurumları harekete geçirmiştir. Bunların çoğu bu konuda bir devlet politikasının ve bir kamu kurumunun oluşturulmasının önemi üzerinde durmaktadırlar.

Bu çalışmada, ilgili mevzuat, kamu kurumları, gönüllü kuruluşlar ve uzmanların görüş ve değerlendirmeleri incelenerek, bir rapor oluşturulacaktır. Böylece daha etkili önlemlerin belirlenmesi ve genel bir politanın oluşmasına katkı sağlayacak öneriler geliştirilecektir.

11. Aile Araştırmaları Konusunda İngilizce Kaynakları Tarama ve Derleme Çalışması

Bu çalışmada, İngiliz dilinde yayımlanan aile konusundaki bilimsel yayınlar taranacak ve önemli metinlerin yöntem ve sonuçları derlenecektir. Bunlardan bazıları tercüme edilerek bir bilgi havuzu oluşturulacaktır.

ABD ve Avrupa'da aile sosyolojisi, aile tarihi ve demografi çalışmaların taranarak, önemli metinlerin derlenmesinin ülkemizdeki aile araştırmalarına katkı sağlayacağı aşikardır.

12. Yaşlı Bakımı ve Yaşlı Bakımı Konusunda Ortaya Çıkan Yeni Eğilimler

Bu araştırma hem evde bakım ve hem de kurum bakımının avantaj ve sorunlarının değerlendirilerek, yaşlıların en uygun bakımının nasıl sağlanabileceğini ele almaktadır.

Bu araştırmada, yaşlıların en uygun ve en rahat bakımının nasıl gerçekleştirileceği ve hangi hizmetlerin verileceğinin tesbiti amaçlanmaktadır.

13. Aile Yazıları Derleme Çalışmasının Güncelleştirilmesi Projesi

Bu çalışmanın konusu, daha önce Aile Araştırma Kurum tarafından gerçekleştirilmiş olan

"Aile Yazıları" derlemelerinin güncelleştirilmesidir.

Bir araştırma kurumu niteliği taşıyan Aile Araştırma Kurumu'nun görevlerinden biri de aileyle ilgili bilimsel bilgi birikimini derlemek ve yayınlamaktır. Aile konusunda ülkemizde yayımlanmış olan bilimsel makalelerin derlenmesi, bilgi birikimine ulaşmayı kolaylaştırmak amacıyla yöneliktir.

Böylece hem aile konusuna ilgi duyanların ve hem de bilim adamı ve siyasetçilerin bilimsel bilgilere ulaşmalarını sağlayacak kaynak eserler hizmete sunulacaktır.

14. Aile Geçim İndeksi Çalışması

Bu çalışmada, nüfusun büyük çoğunluğunu oluşturan orta-lama bir ailenin geçiminde birinci derecede önemli olan ve hizmetlerden hareketler bir "aile geçim indeksi" oluşturulacaktır. Ailelerin yaşamını doğrudan etkileyen mal ve hizmetlerin fiyatlarında meydana gelen değişimler tesbit edilecektir. Böylece sabit ve dar gelirli bir ailenin aylık asgari harcaması gereken parasal miktara ulaşılacaktır. Bunun teknik adı "aile geçim indeksidir". Aile geçim indeksinin en önemli avantajı enflasyon gibi soyut ve spekülatif bir rakam olmayıp, doğrudan asgari bir yaşamın devamı için gereken bir rakamı ifade etmesidir.

Bu çalışmada, aile geçim indeksinin belirlenerek, üzerinde daha kolay uzlaşma sağlanabilecek somut bir rakam ortaya konacaktır.

Böylece gerek gelir dağılımındaki adaletsizlik, gerekse geçim sıkıntısı ve iktisat politikası tartışmaları daha somut bir rakam üzerinden yürütülecektir. Ayrıca aile geçim indeksi ailenin geçim strajisi konusunda kılavuzluk edecek bir temel de sağlayacaktır.

KADININ STATÜSÜ VE SORUNLARI

GENEL MÜDÜRLÜĞÜN YAYINLARI

* *Kadın ve Sosyo-Ekonomik Gelişme Konulu Konfeansa Sunulan Tebliğler*, 1992, 84 s.

20-21 Nisan 1991 tarihinde yapılan konferansta kadın konularında çalışmaları ile bilinen öğretim üyeleri tarafından verilen, Türk hukuku, eğitim, istihdam, siyaset, tarım ve sağlık ile ilgili bildiriler bulunmaktadır.

* *Kadını Girişimciliğe Özendirme ve Destekleme Paneli: Bildiriler ve Tartışmalar; Ankara, 25 Mayıs 1993, 1993*, 135 s. (Yayın No: 75)

25 Mayıs 1993 tarihinde düzenlenen panelin bildirileri ve tartışmalarını içermektedir. Kitabın birinci bölümünde, kadın girişimciliği, özendirme ve destekleme konusunda politikalar ve dünyadan örnekler, ikinci bölümünde çeşitli kurumlar ve girişimcilerin görüş ve önerileri yer almaktadır.

* *Kadınlara Yönelik Uluslararası Sözleşme ve Kararlar, Aralık 1993*, 176 s. (Yayın No: 74)

Kitapta, Birleşmiş Milletler tarafından kabul edilen kadına yönelik sözleşme ve kararların metinleri bulunmaktadır. Bunlar; Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi, 1985 Nairobi Dünya Kadınları Konferansı, Kadının Gelişmesi İçin İleriye Yönelik Temel Stratejiler, Birleşmiş Milletler Kadının Statüsü Komisyonunun Kısaca Tarihçesi, Birleşmiş Milletler Kadının Statüsü Komisyonununun 35., 36. ve 37. Dönem Toplantısında Alınan Kararlar'dır.

* *Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi Uyarınca Hazırlanan Türkiye Raporu 1993*. 1994, 81 s. (Yayın No: 79)

Birleşmiş Milletler Genel Kurulunca 18 Aralık 1979'da kabul edilen Sözleşmenin 18 maddesi uyarınca Sözleşme hükümlerine etkinlik kazandırmak ve kaydedilen ilerlemeleri belirlemek amacıyla aldıkları yasal, adli, idari ve diğer önlemler hakkında hazırlanan Türkiye İkinci Raporu'dur.

* *The Report prepared in accordance ith Article 18 of the Convention of All Forms of discrimination against Women, 1993*. 1994, 70 s. (Yayın No: 80)

Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi Uyarınca Hazırlanan Türkiye Raporu 1993 adlı raporun İngilizce tercümesidir.

* *Medya, Şiddet ve Kadın: 1993 Yılında Türk Basımında Kadınlara Yönelik Şiddetin Yer Alış Biçimi*. Prof. Dr. Aysel Aziz, 1994- 56 s. (Yayın No: 81)

Halen kadınlar tecavüz, cinsel taciz, ev içi şiddet, cinsel saldırı, zorla evlilik, kaçırma, fahişelik ve pornografik sömürü gibi çok yönlü şiddetle karşı karşıya kalmakta ve bu olaylar geniş ölçüde kitle iletişim araçlarında yer almaktadır. Gazetelerdeki kadına yönelik şiddet haberlerinde kadının tanımlanış biçimi, aynı zamanda toplumdaki konumunu da göstermektedir.

Araştırmanın sonucunda, yazılı kitle iletişim araçlarında kadına yönelik şiddetin ne şekilde yer aldığı ortaya konarak tartışılması; kadın ve şiddet konularının kitle iletişim araçlarında daha bilinçli ve objektif biçimde ele alınması yönünde uyararak hedeflemiştir.

* *Türkiye'de Kadının Durumu: Dördüncü Dünya Kadınlar Konferansı Türkiye Ulusal Raporu*. Mayıs 1994 73 s.

4. Dünya Kadın Konferansı için farklı uzmanlık dallarından 70'den fazla kadının katkıları ile hazırlanan Ulusal Rapor; üç ana bölümden oluşmaktadır. İlk bölüm Ulusal Düzeyde Değerlen-

dirme, "karar alma mekanizmaları ve güç paylaşımı", "kadının ilerlemesinin destekleyici mekanizmalar", kadın haklarının salanmasında kararlılık durumu", "yoksulluk ve kalkınma", üretkenliği artırıcı kaynaklara ulaşabilirlik", eğitim, sağlık ve istihdam alanlarında eşitsizlik", kadına karşı şiddet ve çatışmalarını etkisi" başlıklarını içermektedir. İkinci bölümde Uluslararası Destegin Değerlendirilmesi yapılmış, üçüncü bölümde ise Geleceğe Yönelik Stratejik Hedefler ulusal düzeyde değerlendirmede kullanılan alt başlıklarla kısaca özetlenmiştir. Yayının sonunda çeşitli istatistik tablolar ve rapora katkıda bulunan komite üyelerin adları ve kurumları listelenmiştir.

* *The Status of Women: The Turkish National Report to The Fourth World Conference on Women.* May 1994, 69 s.

Türkiye'de Kadının Durumu: Dördüncü Dünya Kadınlar Konferansı Türkiye Ulusal Raporu'nun İngilizce tercümesidir.

* *Ailede Kadına Karşı Şiddet Suçluluğu.* Prof. Dr. Tülin Gülşen İçli, 1995- 134 s.

Araştırmada, kötü davranışla karşılaşan kadınların sosyal, kültürel, ekonomik özellikleri ile aile ilişkilerini incelemek; kadın suçluluğunu nedsel açıdan değerlendirerek, aile üyeleri arasında, fiziksel saldırganlığın kültürel açıdan hangi ölçüde onaylandığını ortaya koymak amaçlanmaktadır. Kadının hem suçlu hem de mağdur konumunda değerlendirildiği araştırmanın boyutları Ankara, İstanbul ve İzmir'de yaşayan evli kadınlar ve cezaevlerindeki suçlu kadınları kapsamaktadır. Bu gruba uygulanan anket çalışması ile veriler toplanmış ve bilimsel araştırma tekniklerine uygun olarak hipotezler sınanmış ve yorumlanmıştır.

* *Women in Statistic: Turkey 1995.* 1995, 15 s. (Bröşür)

Devlet İstatistik Enstitüsü ile birlikte 4. Dünya Kadın Konferansı öncesinde hazırlanan bröşür, son istatistik verileri içermektedir. Nüfus, evlilik-boşanma, doğum, ölüm oranları eğitim, işgücü ve ekonomik faaliyetler ile ilgili istatistik veriler, kadın-erkek yüzdeleri ile karşılaştırılarak verilmektedir.

YÜKSEK KURUMUN FAALİYETLERİ

Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Başkanlığınca Hükümetin kuruluşundan bugüne kadar plân ve program dahilinde gerçekleştirilen çalışmalar ve hâlen etmekte olan faaliyetleri şunlardır;

- Atatürk Araştırma Merkezi ile Atatürkçü düşüncüyü, Atatürk ilke ve inkılâplarını daha iyi anlatabilmek ve çağdaşlaşmada Atatürk'ü bir model olarak almak amacıyla, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde Doğu Akdeniz Üniversitesi bünyesinde kurulan "Kuzey Kıbrıs Atatürk Araştırma ve Uygulama Merkezi", Kırgızistan'da kurulan "Kırgızistan Cumhuriyeti Uluslararası Atatürk Merkezi (Vakfı)", Nahçıvan'da kurulan Nahçıvan Devlet Üniversitesi'ne bağlı "Atatürk Araştırma Fonu" arasında 2876 Sayılı Kanun'un ilgili maddeleri gereği mevzuat, bilgi, yayın ve bilim adamı değişimi yapılmıştır.

- 2876 Sayılı Kanun'la Yüksek Kurumu verilen görevlerin yerine getirilmesinde katkısı beklenen yurt içi ve yurt dışındaki çeşitli kişi ve kuruluşlara ücretsiz yayın yardımı yapılmaktadır.

Düzenli olarak yayın desteği yapılan kişi ve kuruluşların yanısıra yurtiçi ve yurtdışındaki çeşitli kişi ve kuruluşların ücretsiz yayın talepleri de imkânlarımız ölçünde karşılanmaktadır.

Bu dönemde yurt içine 26977 adet, yurt dışına 7207 adet olmak üzere toplam 34184 adet ücretsiz yayın desteği yapılmıştır.

- Türkçenin yabancı kelimelerden arındırılması için Türk Dil Kurumu'nun başlattığı kapsamlı çalışma bir kampanya halinde devam etmektedir. Türkçedeki yabancı kelimelere bulunan karşılıklar Türk Dili Dergisi'nde yayınlanmakta ve basın yayın organları aracılığı ile kamu oyuna duyurulmaktadır.

- Atatürk Araştırma Merkezi Başkanlığı'nca davet edilen Nahçıvan Devlet Üniversitesi Rektör Yardımcısı ve Hançıvan Atatürk Araştırma Fonu Başkanı Prof. Dr. İsa Habıpbeyli 2 Temmuz 1996 günü "Nahçıvan Atatürk Araştırma Fonu ve Atatürkçülük" konulu bir konferans vermiştir.

- Azerbaycan Cumhuriyeti tarafından 11-13 Temmuz 1996 tarihlerinde Nahçıvan'da düzenlenen Uluslararası Kaynaklarda Nahçıvan Sempozyumu'na Yüksek Kurum Başkanı ve Bağlı Kuruluş Başkanları ile bazı üyelerimiz katılmışlardır.

- Bağlı Kuruluşlarımız tarafından dönüşümlü olarak dört yılda bir düzenlenen kongreler kapsamında bulunan ve Türk Dil Kurumu Başkanlığı'nca gerçekleştirilen III. Uluslararası Türk Dili Kurultayı 23 Eylül 1996 tarihinde Devlet Bakanımız Sayın Işıl YAYGIN'ın açış konuşmasıyla başlamış, Kurultaya 102 bilim adamı bildirileri ile katılmıştır.

- İlmî, tarihî ve kültürel temellere dayanan geniş kapsamlı çalışmalar Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu bünyesinde hazırlanan projeler çerçevesinde yürütülmektedir.

Atatürk Araştırma Merkezi'nin "Atatürk, Milli Mücadele ve Türkiye Cumhuriyeti Hakkında Yabancı Ülkelerde Yayınlanmış Eserlerin Bibliyografyasının Hazırlanması ve Bu Eserlerin Türkiye'ye Kazandırılması" projesi 1995 yılında başlatılmış olup, devam etmektedir. Ayrıca, "Atatürk'ün Eserlerinin Bugünkü Dille Yayınlanması", "Millî Mücadelede ve Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşunda İz Bırakanların Biyografilerinin Yayınlanması", "Atatürkçü Düşüncüyü ve Atatürk İlke ve İnkılaplarını Türk ve Dünya Kamuoyunda Tanıtıcı Eserlerin Basımı ve Dağıtımını" projeleri de hazırlanarak, 1997 yatırım bütçesine alınmak üzere teklif edilmişlerdir.

Türk Dil Kurumu'nun "Karşılaştırmalı Türk Şive ve Lehçeleri Sözlüğü ve Grameri", "Türkiye Türkçesi Sözlükleri", "Göktürk Yazılı Belge, Yazıt ve Anıtların Albümü" projeleri devam et

mektedir. Ayrıca, "Türk Dünyası Destanlarının Tespiti, Türkiye Türkçesine Aktarılması ve Yayınlanması", "Türkiye Türkçesi ve Tarihi Devirler Yazı Dilleri Gramerleri", "19. ve 20. Y.Y.'da Çarlık Rusyası ile S.S.C.B.'de Neşredilmiş Türkçe Süreli Yayınların Mikrofilmlerinin Satın Alınması", projeleri de hazırlanarak 1997 yatırım bütçesine alınmak üzere teklif edilmişlerdir.

Türk Tarih Kurumunun "Türkiye'nin Sosyal ve Kültürel Tarihi", "Başlangıçtan Günümüze Türk Dünyası Tarihi" projelerine yatırım programını ayrıca "Yozgat Tarihi" projesi, "Ortaasyadan Balkanlara Türk Sufiliği (Türk Sufilik Tarihi)" projesi, "Sondaj Metoduyla Türkiye'nin Sosyal ve Kültürel Tarihi" projesi, "Manisa Mimari Eserleri Üzerine Araştırma" projesi ile ilgili çalışmalar Kurum'un öz kaynaklarından sağlanan destekle devam etmektedir.

Atatürk Kültür Merkezinin "Türk Dünyası Edebiyatı Tarihi" ve "Türk Kültürünün Çevre Kültürlerle Etkileşimi" projeleri yatırım programı çalışmaları devam etmektedir. Ayrıca, "Kültür Bilimleri Kavramları ve Terimleri Ansiklopedik Sözlükleri" (a- Türk Müzik Kavramları ve Terimleri Ansiklopedik Sözlüğü, b- Sosyoloji Kavramları ve Terimleri Ansiklopedik Sözlüğü, c- Sanat Tarihi Kavramları ve Terimleri Ansiklopedik Sözlüğü, d- Türk Halk Bilimi Kavramları ve Terimleri Ansiklopedik Sözlüğü), "Asya ve Kafkasya'dan Anadolu'ya El Sanatlarımız", "Nasrettin Hoca Uluslararası Bilgi Şöleni", "Uluslararası Ahmed Yesevi'den Hasan Dede'ye, Gönül Eriği Bilgi Şöleni" projeleri de hazırlanarak 1997 programına alınmak üzere teklif edilmişlerdir.

TAPU VE KADASTRO

GENEL MÜDÜRLÜĞÜ'NÜN

BAŞLICA GÖREVLERİ;

A) Taşınmaz mallarla ilgili akitlerle her türlü tescil işlerinin yapılmasını, hazine-nin sorumluluğu altındaki tapu sicillerinin düzenli bir biçimde tutulmasını, siciller üzerinde değişikliklerin takibin, denetlenmesini, sicil ve belgelerin korunmasını ilgili mevzuata uygun olarak sağlamak

B) Yeni tapu sicillerinin düzenlenmesi için temel prensipleri tespit etmek, bu konudaki her türlü koordinasyonu sağlamak suretiyle ülke kadastro sunun yapılmasını, uygulanmasını, değişikliklerin takibini, denetimini, teknik ve uygulama niteliğini kaybeden kadastro ve tapulama paftalarının yenilenmesini sağlamak,

C) Kadastral ve topografik haritaların düzenlenmesi için nirengi, havadan fotoğraf alımı, havai nirengi, değerlendirme, kartografya hizmetlerinin yürütülmesinde temel prensipleri tespit ederek ve koordinasyonu sağlamak

D) Tapu, kadastro ve tapu kadastro ile ilgili harita hizmetlerinin geliştirilmesini, koordinasyonunu sağlayacak esasları tespit etmek, uygulamasını takip etmek, denetlemek, çalışanların niteliklerini belirlemek ve bunların eğitimi ile ihtiyaçları planlamak ve satın alınmasını sağlamaktır.

TKGM HİZMETLERİNDEN YARARLANMA

2- Tapu ve kadastro genel müdürlüğünün bu hizmetleri, toprağa ilişkin her türlü yatırımın altlığını teşkil ettiğinden; başta yargı olmak üzere, belediyeler, maliye, milli savunma, sağlık, orman, vakıflar, çevre ve iskan, ulaştırma, sanayi ve ticaret, kültür, milli emlak gibi sektörler bu hizmetlerden yararlanırlar. Bu hizmetlerden yararlanan kurum ve kuruluşlar ekli şemada ayrıca gösterilmiştir.

3- Kalkınma planlarında ülkemizde 417 000 km² lik alanın kadastro sununun yapılması öngörülmüştür. Günümüze kadar bu alanın 321 000 km² si tamamlanmış olup, gerçekleşme oranı % 77 dir. Tüm bölgelerimizdeki kadastro girmemiş alanlarda bu çalışmalar kalkınma planları uyarınca hızla sürdürülmektedir.

TAPU KADASTRO 2000'Lİ YILLAR

Harita ve kadastro hizmetleri yalnız sosyo-ekonomik açıdan değil, ülke kalkınması ile ilgili yatırım ve mühendislik hizmetlerinin gerçekleştirilmesi açısından da ayrı bir önem taşımakta. Günümüzde toprağa ve yapıya ilişkin verilerin belirli bir sistem içinde toplamaya, güncelleştirilmeye tapu ve kadastro hizmetlerini çağın gereklerine uygun bir yaklaşımla sürdürmeye mecburuz.

7'inci Beş yıllık plan çerçevesinde, toprağa dayalı bilgilerin daha geniş ve sağlıklı bir şekilde toplanabilmesi için tapu ve kadastro genel müdürlüğü bünyesinde özel bir bilgi sisteminin kurulması öngörüldü. Böylece bilgiler bilgisayara aktarılacak 1997 yılında da bu çalışmaların hızlanarak devam edecek.

Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü'nün 1997 yılı bütçesinde yatırım ödeneğinin 1996 yılına göre yüzde yetmiş arttırılarak Meclise sunuldu. Yıllarca gündemde tutulan yüzey ağı oluşturma projesinin gelecek yıl hayata geçirilebilecek.

Günümüzde toprağa ve alt yapıya ilişkin verilerin belirli bir sistem içinde toplamaya, güncelleştirilmeye tapu ve kadastro hizmetlerini çağın gereklerine uygun bir yaklaşımla sürdürmeye mecburuz. 7'inci Beş yıllık plan çerçevesinde, toprağa dayalı bilgilerin daha geniş ve sağlıklı bir şekilde toplanabilmesi için tapu ve kadastro genel müdürlüğü bünyesinde özel bir bilgi sisteminin kurulması öngörüldü.

YENİ KANUN TASARILARI

3402 sayılı kadastro kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesine yönelik bir kanun tasarısı hazırlandı. Bu tasarı yürürlüğe girdiği takdirde kadastro ve yenileme hizmetleri daha hızlı yürütülecek. Tapu Kadastro Genel Müdürlüğü döner sermaye hizmetlerinden elde edilen gelir de daha kapsamlı kullanılarak finansman sıkıntısının aşılması hedefleniyor.

Yoğun bir çalışma sonunda Emlak müşavirliği konusunda da bir tasarı hazırlandı.

Bu tasarıya göre, bu alanda yeni istihdam imkanları yaratılacak, emlak harç ve vergi gelirlerinde artış sağlanacak, devletin hizmete ilişkin cari giderlerinde azalma olacaktır.

ADANA'NIN YOLLARI TOZLU

* O eski türküde söylendiği gibi "Adana'nın yolları taştan..." değil, enazından bizim bu şehirde gittiğimiz ve gezdiğimiz yolların çoğu öyle değildi. Kaldırım, Dokuztekneler ve Bahçe köylerini ziyaret ettik. Burada seracılık yapan kadınlarla tanıştık. En kısa zamanda yine onlara misafir olmak üzere sözleştik.

Türkiye'de kadın sorunlarına duyarlılığı artırmak, kadınların kalkınma sürecine daha etkin katılımını ve eşit pay almasını sağlamak, ulusal ve bölgesel seviyelerde düzenlenen eğitim ve seminer çalışmalarıyla kadın sorunlarının nedenleri, sonuçları ve çözüm yolları konularında daha duyarlı, daha bilgili insan kaynağının gelişmesine katkıda bulunmak amacıyla, Devlet Bakanlığımıza bağlı birimlerden Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü ile Çukurova Üniversitesi Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi (KADAUM) arasında 25.4.1996 tarihinde bir protokol imzalandı.

Bu protokolle, Devlet Bakanlığının Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü ile Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı arasında imzalanan "Kadının Kalkınmaya Katılımını Güçlendirme Programı" çerçevesinde Çukurova Üniversitesi Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi eğitim programları düzenlemesi için desteklenmekte.

4 Ekim 1996 tarihinde Adana'da Işıl Saygın'ın başkanlığında sertifika töreni yapıldı. Bu programa katılan kadınlar eğitimden dolayı oldukça memnundular.

Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi tarafından Adana ili Karataş ilçesi Bahçeköyü, Yumurtalık İlçesi Kaldırım köyü ve Ceyhan ilçesi Dokuztekneler köyünde yaşayan kadınlar ve genç kızlardan oluşan 25'er kişilik gruplarla "Kadın ve Seracılık" isimli bir program yürütülüyor. 27 Ağustos-23 Aralık 1996 tarihleri arasında uygulanan programın amacı, kadınlara gelir getirici bir faaliyet olarak "seracılık" öğretilirken, aynı zamanda kadınların toplumsal cinsiyet rolleri, çocuk bakımı ve eğitimi, sağlıklı beslenme, çevre sorunları, içinde yaşadıkları

sosyal, kültürel ve ekonomik olaylar konusunda bilinçlenmelerini sağlamak.

Geçtiğimiz aylarda Devlet Bakanı Işıl Saygın ve KSSGM'den bir heyet Adana'da, söz konusu projeyi yerinde görüp değerlendirme imkanı buldu. Bu görüşme sırasında, "Kadın ve Seracılık" programına katılan kadınlar, Halk Bankası'nın mevcut kredileri dışında, Ziraat Bankası'nın düşük faizli seracılık kredisi vermesi için Bakan SAYGIN'ın girişimde bulunmasını talep ettiler. Ayrıca, Ceyhan/Sarımaçı ve Yeşilköy beldeleri Tarımsal Kalkınma Kooperatifi Başkanı tarafından aynı projenin kendi köylerinde de gerçekleştirilmesi konusunda istekleri dile getirdiler.

Bu toplantıdan sonra, kadınların seracılık programına ilgileri ve katılımları arttı. Dokuztekneler Köyü'ne kadın sayısı 45'e Kaldırım ve Bahçe Köylerinde ise 35'e ulaştı. Özellikle Çukurova bölgesinde seracılığın yerleşmesinde kadınların çok daha önemli rol alacaklarına inanıyoruz.

BİR FİLM'Dİ HAYATIMIZ..

Bu araştırma; kentsel ailede varolan değişimin, Türk Sinemasında 1960-1990 yılları arasında çekilen filmlere yansıyor yansımadığını sorgulamayı amaçlamaktadır. Raslantısal olarak seçilen 25 filmin içerik analizi yöntemi ile incelenmesi sonucunda ise, Türk Sinemasında 1960-1990 yılları arasında çekilen filmlere kentsel ailede varolan değişimlerin yansıdığı görülmüştür. (Dr. Emine Demiray'ın Türk Filmlerinde Kentsel Aile konulu Doktora çalışmasından özet)

Araştırmada incelenen filmler şunlardır;

1. Üsküdar İskelesi (Yön: Suphi Kaner-1960)
2. Ne Şeker Sey (Yön: Osman F. Seden-1962)
3. Küçük Beyin Kısmeti (Yön: Hulki Saner-1963)
4. Ayşecik Canımın İçi (Yön: Hulki Saner-1963)
5. Şoför Nebahat ve Kızı (Yön: Süreyya Duru-1964)
6. Hıçkırık (Yön: Orhan Aksoy-1965)
7. Kahveci Güzeli (Yön: Muzaffer Aslan-1968)
8. Buruk Acı (Yön: Nejat Saydam-1970)
9. Ayşecik Sana Tapıyorum (Yön: Aram Gülyüz-1970)
10. Kalbimin Efendisi (Yön: Ertem Eğilmez-1970)
11. Anneler ve Kızları (Yön: Ö. Lütfi Akad-1971)
12. Yumurcağın Tatlı Rüyalari (Yön: Türker İnanoğlu-1971)
13. Sezercik Aslan Parçası (Yön: Memduh Ün-1972)
14. Gelinlik Kızlar (Yön: Atıf Yılmaz-1972)
15. Neşeli Günler (Yön: Orhan Aksoy-1978)

16. Körebe (Yön: Ömer Kavur-1985)
17. Ah Belinda (Yön: Atıf Yılmaz-1986)
18. Teyzem (Yön: Halit Refiğ-1986)
19. Yarın Ağlayacağım (Yön: Halit Refiğ-1986)
20. Kadının Adı Yok (Yön: Atıf Yılmaz-1987)
21. Dünden Sonra Yarından Önce (Yön: Nisan Akman-1987)
22. Canım Oğlum (Yön: Orhan Elmas-1988)
23. Yalı (Yön: Safa Önal-1990)
24. Yıllık Anne (Yön: Ahmet Hoşsoyler-1990)

Siyah beyaz bir film di hayatımız. Eski Türk filmleri yüreğimizde bir buruk tad bırakarak geçip gittiler yanımızdan. Neler anlatılırdı, hangi aşklar, hangi kadınlar, hangi yaşantılar?

Bulgular ve Sonuç

Toplumda, kentsel ailede gözlenen değişimlerin, kentsel aileyi konu alan filmlere de yansıdığı var sayılarak, "Türk Sinemasında 1960-1990 Yılları Arasında Çekilen Filmlerde Kentsel Aile" konulu araştırma, rastlantısal yöntemle seçilen 25 filmin içerik analizleri yapılarak belirlenen amaç doğrultusunda incelenmesiyle, şu sonuçlar elde edilmiştir:

1970-1970- 1971-1980 ve 1981-1990 olmak üzere üç döneme ayrılarak incelenen filmlerde, ailede birey sayısı açısından dönemler arasında belirgin bir fark görülmemektedir. Aileler, iki üç ve dört kişiden oluşur. Ailelerde çocuk sayısı da tek ve iki çocukta yoğunlaşmaktadır. Çocuksuz aileler ise, 1980 sonrası çekilen filmlerde görülür. Ailede birey sayısının ve çocuk sayısının az olması, Türk toplumunda, 1960 sonrası endüstrileşme ve kentleşme sonucunda görülen yapısal değişime ile paralellik göstermektedir. Filmlerdeki aileler, çekirdek aile yapısındadır.

Filmlerdeki ailelerde, yakın akrabalarla birlikte oturma, 1960-1970 ve 1971-1980 döneminde çekilen filmlerde çok az oranda görülürken, 1980 sonrası çekilen filmlerde hiç görülmez. Buna karşın, aile büyükleriyle birlikte oturma 1980 sonrası çekilen filmlerde, diğer dönemlere oranla daha çok görülür. Aile büyükleriyle birlikte oturma oranında artış gözlenmiştir. Bu durum, beklenenin tersi bir durumdur. Türk toplumunda çekirdek ailede, aile büyükleri ile birlikte oturma oranı azalmaktadır.

Ailede evlenme biçimi ve yeri, 1960-170 dönemindeki filmlerde evde resmi nikah yada kokteyl ile evde düğün şeklinde iken, 1971-1980 ve 1981-1990 döneminde salonda nikah ve salonda düğün şeklindedir. Bu durum da toplumdaki değişimle doğru orantılıdır. Evlenme biçimi toplumda çoğunlukla resmi nikahtır.

1960-1970 ve 1971-1980 dönemlerinde iş kadını olarak, ağırlıklı çocuk bakıcıları ve hizmetçiler yer alırken, 1981-1990 döneminde çekilen filmlerde, hemşire, sekreter, memur gibi iş kadınlarının yanında, üst düzey mesleklerdeki kadınlara da yer verilir. Kadınlar eğitim gerektiren mesleklerde görmeye başlarlar. Türk toplumunda da kadının eğitim düzeyi giderek yükselmekte, kadınlar eğitim gerektiren, üst düzey mesleklerde de yerlerini almaktadır. Filmlerde gözlenen değişime de, bu durumla uyum içindedir..

Erkeklerde en çok görülen meslek, iş adamıdır. Dönemler arasında da önemli farklılıklar görülmemektedir. Erkekler her dönemde, eğitim gerektiren, üst düzey mesleklerde görülürler. Toplumda da erkekler, bu konumlarını sürdürmektedir.

Filmlerde, çocuklara bakan kişi olarak, anneler tüm dönemlerde ağırlıklıdır. 1960-1970 döneminde annelerle birlikte, dadılar da sıklıkla görülür. 1971-1980 ve 1980 sonrası çekilen filmlerde, çocuklara bakan kişi olarak dadı işlevini giderek yitirmektedir. Toplumda da çocuklara bakan kişi ağırlıklı olarak annedir. Ancak, kadınların çalışmaları nedeni ile çocukların bakımında aile büyükleri yardımcı olmakta ya da çocuk yuvaları bu görevi üstlenmektedir. (Tezcan, 1990, s. 74) Toplumda ve filmlerde çalışan kadın sayısında artış olmasına karşın, filmlerde çocuğa bakan kişi olarak, ağırlıklı annelerin verilmesi beklenenin tersi bir durumdur.

Aile içi ilişkiler ise 1971-1980 ve 1981-1990 dönemlerinde ağırlıklı olarak olumsuzdur. 1960-1970 döneminde çekilen filmlere göre, bu iki dönemde aile içi ilişkilerde olumsuz bir artış gözlenmektedir. Bu durumun toplumda kentsel ailede gözlenen kuşaklar arası çatışmanın bir yansıması olduğu söylenebilir.

Ailelerin oturduğu ev türü 1960-1970 dönemindeki filmlerde, ağırlıklı olarak köşktür. 1971-1980 döneminde müstakil ev ve köşk, 1981-1990 döneminde ise apartman dairesi ve müstakil evdir. Ailelerin ev türü, filmlerde olduğu gibi, toplumda da değişmektedir. Kentte yaşayan çekirdek aileler, oturulan ev türü olarak apartman dairesini tercih etmektedirler. Genel

olarak, ailenin yapısındaki değişimler aile büyükleri ile birlikte oturma ve çocuklara bakan kişi dışında filmlere de yansımıştır.

Ailenin koruma işlevi, 1960-1970 ve 1971-1980 dönemlerindeki filmlerde, ağırlıklı olarak görülürken, 1981-1990 dönemindeki filmlerde azalma eğilimi gösterir. Bu durum da ailenin değişen yapısına paralel olarak, toplumda olduğu gibi, filmlerde de gözlenir. Toplumda ailenin koruma işlevi giderek azalmaktadır. Çünkü, bu gün bu işlevi, devlet üstlenmiştir. Ailenin sevgi işlevi, 1960-1970 ve 1971-1980 dönemlerindeki filmlerin tümünde görülürken, 1981-1990 dönemindeki filmlerde azalmaya başlar. ailenin sevgi işlevi, kent yaşamının yarattığı, bireysellik, stres, ekonomik sorunlar ve çevre ile bağlantılı olarak toplumda da azalma eğilimi göstermektedir. Anne ve babanın çalışması, hem karı-kocanın birbirlerini, hem de çocuklarını daha az görmeleri ailenin sevgi işlevinin azalmasının en önemli nedenlerinden biridir. Bu durum da filmlerle paralellik göstermektedir. Ailenin toplumsallaşma işlevi, üç dönemde de küçük çocukların yer aldığı filmlerin tümünde geçerliliğini korumaktadır. Toplumda da ailenin en önemli işlevlerinden biri, toplumsallaşma işlevidir. Genel olarak ailenin toplumda varolan işlevleri ve bu işlevlerdeki değişimler filmlere yansımıştır.

Kadının üstlendiği rol iki dönemde de, ağırlıklı olarak anne rolüdür. 1980 sonrası çekilen filmlerde ise, iş kadını ile anne rolü eşit oranda yer almaktadır. Diğer dönemlere oranla, iş kadını rolü daha çok görülmeye başlar. Ayrıca 1980 sonrası filmlerde kadınların meslek düzeylerinde de yükselme gözlenir. Bu durum da, toplumda

kadının yükselmeye başlayan konumu ile paralellik gösterir. Genel olarak toplumda kadının üstlendiği roller ve bu rollerdeki değişimlerin yansıdığı gözlenmiştir.

Ailede evlilik kurumuna verilen değer, 1960-1970 ve 1971-1980 döneminde çekilen ve incelenen filmlerin tümünde olumludur. Filmlerde, evlilik onaylanır, birlikte yaşama görülmez. 1980 sonrası çekilen ve incelenen dokuz filmde ise, birinde birlikte yaşama görülür. Türk toplumunda aile batı toplumlarına göre daha güçlüdür. Birlikte yaşamalar onaylanmaz.

Aile içerisinde çocuğa verilen değer, 1960-1970 ve 1971-1980 dönemlerinde olumlu iken, 1981-1990 döneminde olumsuz doğru bir eğilim göstermektedir. Toplumda çocuğa verilen değer artmaktadır. İncelenen filmlerden, 1980 sonrası çekilen filmlerde çocuğa verilen değer azalmaya başlaması, beklenenin ve toplumda gözlenenin tersi bir durumdur.

Kadına toplum içerisinde verilen değer, 1960-1970 ve 1971-1980 dönemlerinde ağırlıklı olarak olumsuz iken, 1981-1990 döneminde olumluya doğru bir eğilim gözlenmektedir. Filmlerde kadının konumu yükselmektedir. Toplumda, kadına verilen değerde de artış gözlenmektedir. Kadınlar, eğitim olanaklarından daha fazla yararlanmaya başlamışlardır. Ekonomik özgürlükleri ve evlenecekleri kişiyi sevme hakları vardır.

Kadının çalışmasına gösterilen değer, 1960-1970 ve 1971-1980 dönemlerinde olumsuz iken, 1981-1990 döneminde olumlu ve olumsuz yaklaşım ve eşit orandadır. 1980 sonrası çekilen filmlerde, diğer dönemlere göre, olumlu yönde bir artış gözlenmektedir. Kadınlar iş düzey ve eğitim gerektiren mesleklerde görülmeye başlar. Toplumda da, kadının çalışmasına gösterilen değer, giderek daha fazla onaylanmaktadır.

Ailenin korunmasına ilişkin değer, üç dönemde de ağırlıklı olarak olumludur. Filmlerde evlilik dışı ilişki ya görülmez ya da olumsuz olarak değerlendirilir. Olumsuz bakış açısı, kadınlar için de, erkekler içinde geçerlidir. Kadın da, erkek de eşi için evlilik dışı ilişkiyi kabul edemez. Ancak, 1980 sonrası dönemde, evlilik dışı ilişkiye olumlu yaklaşımda, artma eğilimi gözlenmektedir. Türk toplumunda da, evlilik dışı ilişki, halen büyük bir kesimde onaylanmamaktadır. Bu durum filmlerle paralellik göstermektedir. Bunun nedeni; Türk toplumunda ailenin yerini ve önemini korumasıdır. Eşler evliliği korumak için çaba harcarlar. Evlilik dışı ilişkiler ile ailenin korunmasıdır. Eşler evliliği korumak için çaba harcarlar. Evlilik dışı ilişkiler ile ailenin parçalanmasını onaylamazlar.

1960-1970 ve 1971-1980 dönemlerinde ailenin parçalanmasına ilişkin değer, olumsuzdur. 1981-1990 döneminde ise, olumlu yaklaşımda, diğer dönemlere oranla artma eğilimi gözlenmektedir. Filmlerde boşanma nedenleri ilk iki dönemde; evlilik dışı ilişki, namus ve eşlerin birbirini aldatması olarak verilirken, 1980 sonrası filmlerde eşlerin anlaşamaması, kişilik çatışmaları ön plana çıkmaktadır. Eşler anlaşarak, boşanmaya karar verirler. Toplumda da, eşlerin boşanma nedenleri, ağırlıklı olarak kişilik çatışmaları, eşlerin anlaşamamalarıdır.

Ailenin evlilik öncesi ilişkiye verdiği değer ağırlıklı olarak olumsuzdur. Tüm dönemlerde, evlilik öncesi ilişki onaylanmaz. Ancak, 1980 sonrası çekilen filmlerde, evlilik öncesi ilişkiye, olumlu yaklaşımda artma eğilimi gözlenmekte-

mektedir. Türk toplumunda da, evlilik öncesi ilişkiye verilen değer, olumlu yönde değişmeye başladığı söylenebilir.

İncelenen filmlerde, ailede erkeğin otoritesine verilen değer, üç dönemde de ağırlıklı olarak olumsuzdur. Ailede, erkeğin otoritesi onaylamaz ve erkeğin otoritesinde azalma eğilimi gözlenir. Türk toplumunda da kentsel ailede erkeğin otoritesi azalmaktadır.

Aile içi demokrasi inancına verilen değer ise, 1960-1970 ve 1971-1980 dönemlerinde ağırlıklı olarak olumsuz iken, 1981-1990 döneminde olumlu yönde önemli bir artış gözlenmektedir. Bu dönemde filmlerde,

aile bireyleri arasındaki iletişim sağlıklıdır ve sorunlar karşılıklı konuşarak çözülür, kararlar ortak düşünceler doğrultusunda alınmaya başlar. Toplumda da, aile içi demokrasi inancına verilen değer kadının eğitim durumunun yükselmesi,

ekonomik özgürlüğünü kazanması ile olumlu yönde bir gelişme göstermektedir.

Aile içinde büyüklere verilen değerle ilgili, üç dönemde de olumlu ya da olumsuz bir yargı yer almaz. Ailede büyüklerle birlikte yaşamanın görüldüğü filmlerde ise, bu değer olumludur. Aile büyükleri, saygı ve sevgi görürler. Bu durum filmlerle paralellik göstermektedir.

Filmlerde, ailede eğitime verilen değer, üç dönemde de ağırlıklı olarak olumludur. Ancak, 1980 sonrası çekilen filmlerde eğitime verilen değerde olumlu yönde bir artış gözlenmez. Toplumda eğitime verilen değer, olumlu yönde artmaktadır. Bu durum, filmlerde beklenenin tersi bir durumdur. Genel olarak, ailede değerler ve bu değerlerde gözlenen değişimler filmlere yansımıştır. Yalnız ailede çocuğa verilen değer ile

eğitime verilen değerde beklenenin tersi bir durum gözlenmiştir.

Sinema, toplumsal yaşamda önemli bir yeri olan sanat ve kitle iletişim aracıdır. Bu neden ile hem sanatın hem de kitle iletişim araçlarının özelliklerini taşımaktadır. Sanatçıların, eleştirmen ve düşünürlerin paylaştıkları ortak bir anlayış, sanatın en önemli özelliklerinden birinin, insanı, yaşamı, kısaca gerçekliği yansıtmak olduğudur. Bu görüşe göre, sanat eserleri toplumu yansıtan bir "ayna" gibidir. Sanatı bir yansıma olarak görmek, yüzyıllar boyu devam etmiş ve zamanımıza kadar gelmiş bir kuramdır. (Moran, 1978, s. 11-12)

Temel kuramsal bir baz oluşturulamamış olmasına karşın pek çok toplumbilimci, antropolog ve sosyal psikologun da sinema ve filmler üzerine yaptıkları araştırmalarda çıkış noktası; sinema ve diğer kitle iletişim araçlarının halkın tutum ve davranışları üzerinde etkili olduğu, toplumsal yaşamın ve toplumsal davranışların sinemada yansımaları bulunduğu görüşüdür. (Kalkan, 1988, s. 1-2)

Araştırmada, bu görüşlerden hareketle ve toplumdaki her bir ögenin diğer öğeler ile etkileşim halinde olması nedeniyle, ailede görülen değişimlerin, incelenen filmlere de yansımaları beklenmiştir. Araştırmada elde edilen tüm verilerin sonucunda ise, ailede görülen değişimin incelenen filmlere ağırlıklı yansıdığı gözlenmiştir. Değişimler ve yansımalar, bazı filmlerde toplumun paralelinde, bazı filmlerde toplumun gerisinde ve bazı filmlerde ise, toplumun ilerisinde olabilir. Toplumun ilerisinde olduğu durumlarda, sinemanın bir sanat ve kitle iletişim aracı olarak işlevini yerine getirdiği söylenebilirken, toplumun paralelinde ve gerisinde olduğu durumlarda bundan söz edilemez.

Çünkü sanatın ve kitle iletişim araçlarının geçmişde ya da günümüzde var olan yansımanın yanında, toplumun ilerisinde olarak, topluma yol gösterme, yön verme işlevleri de vardır. Toplumun gelişimine ve toplumun olumlu yönde değişimine katkıda bulunabilirler. 1960-1990 yılları arasında çekilen ve incelenen filmlerde ise, böyle bir katkı gözlenememiştir. Ağırlıklı olarak çıkan sonuç, toplumun gerisinde ya da paralelinde olduğudur. Nilgün Abisel'in "Türk sinemasında Aile" konulu makalesi de araştırma sonuçlarını destekler niteliktedir. Abisel çalışmasının sonunda, "Yeni değerler, toplumda yerleşik bir hal aldıktan sonra filmlere yansıtılabiliyor" (Abisel, 1984 s. 46) yargısına varmıştır.

Filmlerdeki toplum ve aile ile ilgili gelişmeler, toplum ve ailedeki gelişmeleri bazı durumlarda paralelinde, bazı durumlarda da geriden izlerken, bazı gelişmeler ise, halen gözlenememektedir. Örneğin, aile büyükleri ile birlikte oturma oranı, toplumda azalırken, filmlerde artış göstermiştir. Çocuklara bakan kişi olarak da yine ağırlıklı anneler söz konusu edilmiştir. Oysa kadının iş yaşamına atılmasıyla, çocukların bakımına anneler ile birlikte, aile büyükleri, kreşler ve bakıcı kadınlar da katkıda bulunmaktadır. Bu gün toplumda çok önem kazanan çocuğun değeri ve eğitime verilen değer de, filmlerde olumsuz olarak yer almıştır. Bu değerlerde görülen değişim incelenen filmlere yansımamıştır.

Araştırmada tüm veriler sonucunda, sinemanın bir kitle iletişim aracı ve sanat olarak ailede, yapı, işlev, rol ve değerler açısından görülen değişimleri ağırlıklı olarak, bazı durumlarda toplumsal değişimin paralelinde, bazı durumlarda toplumun gerisinden de olsa yansıttığı gözlenmiştir.

Bu sonuç, araştırmanın varsayımını doğrulamakta, hedeflenen amaçlara ulaşıldığını göstermektedir. Ancak, bir sanat ve kitle iletişim aracı olarak, incelenen filmlerde sinemanın toplumun gelişimine ve olumlu yönde değişimine katkıları açısından işlevini yerine getirdiği gözlenememiştir. Sinemanın, gelişmeleri, toplumun gerisinden ya da paralelinde izlediği sonucuna varılmıştır. Sonuçların bu şekilde oluşu, Türk sinemasının toplumun değişiminde ve gelişiminde katkısı olmadan, ağırlıklı yalnız var olan sergilemekle yetindiğini göstermektedir.

Sonuçta ise, bir kitle iletişim aracı olan sinemanın toplumun ilerisinde, onun gelişimine ve değişimine olumlu yönde katkılar getirecek, toplumu ileriye götürecek filmler üreterek, toplumsal gerçekleri tartışmaya açması beklenmektedir.

ENDÜSTRİLEŞME SÜRECİ İÇİNDE

Yrd. Doç. Dr. Gönül BUDAK

Dokuz Eylül Üniversitesi

Aile, iki ayrı cinsin tek başına olmaktan dolayı bir yetersizlik duygusunu yaşadığı andan itibaren varolmaya başlamış en eski sosyolojik kurumlardan biridir. Ailenin varoluşuna ait bir çok varsayım bulunmaktadır. Fakat bu varsayımlara burada yer vermenin pratik bir yararı olmayacağı inancındayız. Çünkü, dünyadaki insanların hemen hemen hepsinin bir aile kurumu içinde yaşadığını bilmekteyiz. Şu halde ailenin şu veya bu sebeple oluştuğunun spekülasyonunu yapmak, söz konusu gerçeği değiştirmeyecektir.

Ailenin her topluma uyan standart bir yapısı yoktur. Toplumdan topluma olduğu kadar, aynı toplumda da farklı tipte ailelere rastlamak olanaklıdır.

Sadece anne-baba-çocuklardan oluşan ailelerin yanında birinci ve ikinci kuşak hısımların bir arada yaşadığı aileler de vardır.

En yalın deyimle, aile kurumunun temelleri çağdaş anlamda bir kadın ile bir erkeğin genellikle aşk, sevgi gibi duygusal yakınlık sonucu evlenmeleriyle atılır ve çocukların doğumuyla genişler.

AİLENİN ORTAK ÖZELLİKLERİ

Ailenin yapısının standart olmayışının tersine, her toplumda ailelerin ortak özellikler içermesi söz konusudur.

Ailenin hemen tüm toplumlarda rastlanılan ortak özellikler şunlardır (Ş. Dönmezer, 1923, 1982: 217)

1. Topluluğun devamını sağlamak için çoğalma,
2. Çoğalmayı sağlayacak düzenlerin veya evlilik ilişkilerinin kurulması,
3. Bir hısımlık sistemine bağlılık,
4. Grup üyelerinin paylaştığı hamilelik ve çocuk yetiştirme ile ilgili ekonomik ihtiyaçlar,
5. Aynı yerde oturma, böylece aile üyeleri arasında bir dayanışmanın yaratılması.

Toplumlarda, topluluğun devamının sağlanması, bir takım yasal ya da sosyo-kültürel değişkenlerce düzenlenmektedir? Örneğin, evlilik kurumu bu düzenlemelerdendir. Evlilik kurumunun en ilkelden en gelişmişe kadar tüm toplumlarda düzenlenmesi bir rastlantı değildir. Evlilik toplumun çekirdeğini oluşturan ailenin belli bir düzen içinde tutulması kaygısından doğmuştur. bunun nedenlerinin başında, toplumun geleceği durumundaki çocukların fiziksel ve ruhsal açıdan dengeli ortamlarda yaşamasını sağlamanın yanında, çiftlerin sevgi, saygı, güvenlik ihtiyaçlarını karşılamak da yer alabilir.

AİLE TÜRLERİ

Aile türlerini belirlemede evlilikle kurulan ailenin, karının ve kocanın ana-baba aileler ile ilişkisi çok önemlidir (Abadan-Unat, 1979: 118).

Aile türlerini sınıflandırırken genelde iki uçtan yola çıkılabilir.

- Ataerkil (Geniş) Aile
- Çekirdek (Bağımsız) aile

Ataerkil Aile; Başka bir deyişle geniş aile, aile birliğinde baba soyunun denetimi ve egemenliği altındaki aile türüdür. Bunlarda, birkaç kuşak aynı çatı altında yaşar. Eşitlikçi bir düzene ve anlayışa sahip değildir. Babanın oğulları, kocanın kadın üzerinde güce sahip olması söz konusudur. Evlilikler ana-babanın uygun gördüğü kişilerle yapılır. Evlilik yaşı genellikle çok düşüktür. Bu tür ailelerde oğul, baba mesleğini seçer.

Ataerkil aile oldukça karmaşık bağların bir arada yaşatılmaya çalışıldığı bir toplumsal kurum olduğundan durağan bir yapıya da temsil eder. Dolayısıyla tarımsal ekonomiye dayalı toplumlarda en sık rastlanan bir aile türüdür.

AİLENİN YERİ VE ÖNEMİ

Endüstrileşmeyle birlikte tüm toplumsal kurumlar değişikliğe uğramıştır. Aile de bu değişimden payına düşeni almıştır. Endüstrileşme sonucu köyden kente güç oğusunun da etkisiyle, Ataerkil Aile parçalanmaya ve yerini daha küçük toplumsal birimlere bırakmaya başlamıştır.

Çekirdek Aile: Endüstrileşmeyle doğan bu yeni aile türü, ana-baba ve çocuklardan oluşur. aile kurulurken, ne eş seçimi, ne de ailenin yaşayacağı evin ya da yerin seçiminde, aile kurucu çiftin ana ve babasının rolü yoktur. Çekirdek aile, çiftin eşitlikçi bir düzenine göre yapılanmıştır. Meslek seçimi, baba mesleğine yönelmeden uzaklaşmış sanayileşmeyle birlikte sunulan geniş bir meslek yelpazesi içinde kişiler kendi yeteneklerini dikkate alarak meslek seçmeye başlamışlardır.

Çekirdek ailenin doğuşu, sosyolojik açıdan incelendiğinde, az önce de değinildiği gibi endüstrileşme ve bunun bir uzantısı olan kentleşme oğusunun etkisine bağlanabilir.

Bilinen bu iki tip ailenin değişik bileşimlerine de toplumda rastlamak olanaklıdır. Aşağıda bu değişik bileşimlere birkaç örnek verilmektedir.

Geçici Geniş Aileler; ataerkil aile tarımsal toplumların egemen aile modeli iken çekirdek aileler endüstrileşmiş toplumların modeli olarak karşımıza gelmektedir. Ancak akla bu noktada "İki modele ayrı bir biçimde mi rastlanıyor, ara modeller yok mu?" sorusu gelebilir. Toplumun ihtiyaçları sosyolojik modelleri belirler. Çekirdek aile endüstrileşmiş toplumların aile modeli olduğuna göre gelişmekte olan ülkelerde ataerkil aile ile çekirdek aile arasındaki modellere rastlanması doğaldır. Çünkü, ekonomik ve teknolojik gelişmeler sosyo-kültürel değişimlere nazaran daha hızlıdır. Başka bir deyişle "maddi kültür", "manevi kültür"den daha hızlı değişir. Böylece "kültür boşlukları" doğar. (Hogkinson: 1962: 110)

Örneğin; ev ekonomisi nedeniyle eve bağlanan kadın, bu hizmetlerin teknolojik yenilikler sayesinde ev dışında daha ucuza

ve daha çabuk yapılması sayesinde evden kurtulmuştur. Kadına, ev dışında ekonomiye doğrudan katkı yapabileceği işlerde şansını arama imkânı tanınırken, toplumun çalışan kadına gerekli ortamı hazırlayacak zihniyete ulaşmaması kadının zorlanmasına yol açmıştır. Hâlâ geleneksel rol ayrımcı iş bölümü, ev işi ve çocuk bakımını kadının omuzlarına yüklemektedir. Belki bu zihniyetlerin bir uzantısı olarak kreş ve gündüz bakım evlerinin yetersiz kaldığı söylenebilir. Öte yandan yaşlı ve hastalara bakacak kurumlar da henüz tam yaygınlaşmadığından endüstrileşmekte olan toplumlarda çekirdek aileye zaman zaman, çocukların bakımı veya nedeniyle birinci ve ikinci kuşak hısımlar eklenebilmektedir. Bu tür aileye "Geçici Geniş Aile" denir. Bu aile türünde evin geçimi oğula aittir. Eğer ev dışında çalışıyorsa gelinin de katkısı olabilir.

Eksik Aile: buna "Parçalanmış Aile" (Eşlerden birinin ölümü, ayrılık, boşanma gibi durumlarda aile tek başlı kalmıştır ve sosyolojik olarak eksiktir.

TÜRKİYE'DE AİLE BİÇİMLERİ

Gelişmekte olan ülkemizde en yaygın biçimi hangisidir? sorusuna yanıt arayan bir araştırmacı (Bkz. S. Timur, 1979: 121), ailelerin % 60'ının çekirdek hanelerde, % 19'nun ataerkil (Geniş) % 13'nün geçici geniş ve % 8'nin eksik ya da parçalanmış hanelerde oturduğunu saptamıştır.

İstatistikler, ülkemizde de çekirdek ailenin giderek yaygınlaştığını göstermektedir. Her ne kadar çekirdek aile endüstrileşmiş toplumların aile modeliyse de, ülkemizde tarımsal alanlarda daha ataerkil ailenin daraldığı görülmektedir. Bu bulgular, gençlerin endüstri toplumunun temel gereklerinden olan hareketlilik ve bağımsızlığa daha şimdiden hazır olduklarının ortaya çıkması açısından oldukça ilginçtir.

ENDÜSTRİLEŞMENİN AİLE KURUMUNA ETKİSİ

Endüstrileşme, aileyi gördüğü fonksiyonlarda değişim yaratarak etkiler. Genelde ailenin toplum içindeki fonksiyonu beş noktada toplanabilir (H. Erkan 1986: 72):

1. Üretim
2. Statü kazanma
3. Sosyalleşme ve sosyal yönetim
4. Bireyin biyolojik korunması
5. Bireyin ekonomik ve duygusal korunması

Endüstri Devrimi ailenin bazı fonksiyonlarını ortadan kaldırmıştır. Örneğin; aile-içi üretim, yaşlılara bakım ve güvenlik, toplumsal kurumlarca üstlenilmiş, bunun sonucunda ailenin temel fonksiyonu duygusal gerilimleri çözümü ve sosyalizasyon olarak belirlenmiştir.

Çağdaş dünyada endüstri hızlı değişimi, bu da "Geçiciliği" getirmektedir. Geçicilik, günlük yaşamdaki yeni "Süreksizlik"tir (A. Toffler, 1981; 46) Geçmişin insanları düşük geçiciliği olan yaşam biçimlerini sürdürürken ilişkilerinde de sürekli olmuşlardır.

İnsanların, etrafındaki eşyalara alışmadan onları elden çıkardığı toplumlarda ilişkilerin de eskime süresi kısalmaktadır. Endüstrileşme, sürekli hareketliliği getirirken, bireyin çok kişiyle modüler ilişki kurduğu toplum yerine, az kişiyle ancak anlamlı ilişkilere dönüş geçmişin durağanlığına dönüş gibi algılanmaktadır.

Sonuçta parçalanmış ilişkiler, bireyin yabancılaşmasına neden olmaktadır. Böyle bir düzen içinde bireyin bir yalnızlık boşluğuna düşmesi kaçınılmazdır. Nitekim gelişmiş ülkelerde topluma yabancılaşan insanların içki, sigara, uyuşturucu madde kullanımını yanında, çeşitli sapkınlıklara yönelmelerinin nasıl engellenebileceği tartışılmaktadır. Bu yönelimlerin insanın yalnızlık duygusundan kaynaklandığı da bilinmektedir. Endüstrileşme hızlı bir yaşamı gerektirir, ancak unutulmamalıdır ki, insan ilişkilerinde "Sürekliliği" mutlaka aramaktır. Çünkü yıllardır içimizde yeşeren bir dizi bekleyiş içindeyiz. Güven duyma, sevmek, sevilme ve dayanışma gibi sıralanabilen beklentiler, insanlara yaklaşırken ve kuracağımız ilişkinin düzeyini belirlerken bizi bu ilişkiye güdüleyen veya bu ilişkiden vazgeçiren öğeler değil mi?

Evliliğin, yüzyıllardır yaşayan bir kurum olmasında, insanın tek başına yetersiz kalması, sevmek, sevilme, güven duymak gibi duygusal ihtiyaçlarını karşı cinste tatmine kavuşturma umudunun da önemli rol oynadığı inkâr edilemez.

SONUÇ

Karşılıksız sevgi ve güvenlik bulduğumuz tek kurum, hâlâ ailedir. Endüstrileşmiş ülkelerin çoğu, toplumun ekonomik açıdan refâha kavuşmasının bedelini, yalnız ve yabancılaşmış insanların kötü alışkanlıklara yönelmesiyle ödemektedirler. Geçicileşmiş ilişkiler evlenmeleri azalttığından ailenin etrafında yoğunlaşan birçok toplumsal olgununda zedelenmesi söz konusu olmuştur. Bugün gelişmiş ülkeler, aile geleneğini evlilikleri arttırarak sürdürmek ve toplumu, içine düştüğü sapkınlıklardan bu şekilde kurtarmayı denemektedirler. Bu da, ilişkilerde kalıcılığın toplum sağlığı açısından ne kadar önemli olduğunu iyi bir göstergesidir.

Aile kurumunun özellikle çağdaş dünyada belirgin krizlerle karşılaştığı bir gerçektir. Bir fayda/maliyet analizi yapıldığında aile içinde yaşamın, aile dışında yaşamaktan daha az bir bedel getirdiği, izlenen örneklerden de açıkça görülmektedir. Bilindiği üzere yalnız yaşayanların hastalanma sıklığı aileyle yaşayanlara nazaran daha fazladır. Ayrıca ruhsal açıdan da yalnız yaşayanların daha sık depresyona girmesi söz konusu olabilmektedir.

Şu halde aile kurumunu nelerin tehlikeye soktuğunun tespit edilmeli ve çiftlerin birbirine anlayış göstererek bu krizlerin nasıl atlatılabileceğinin çareleri aranmalıdır.

Aile iki kişinin başlattığı bir birim olduğuna göre, bu birimin karşılıklı sevgi, saygı ve anlayış içinde sürdürülme sorumluluğu da iki kişiye ait olmalıdır. Çiftlerin birbirlerini tahakküm altına alıp, gelişmelerini önleyen iki kişilik bir hapisaneyeye dönüştürülen ailelerin, toplumda aile kurumunun krize girmesine yol açarken, toplumların gelişmesini de olumsuz etkileyebileceği unutulmamalıdır.

KALBE GİDEN YOL

KADIN TÜKETİCİLERİN BESİN SEÇİMİ, SATIN ALMA HAZIRLAMA-PIŞİRME VE SAKLAMA KONULARINDAKİ BİLGİ VE UYGULAMALARI

Doç. Dr. Gülgün ERSOY*

Besinlerin satın alınması, hazırlanma, pişirme ve saklanmasıdaki temel ilkeler bilinmediği durumlarda besin öğelerindeki kayıplar çok fazla olmaktadır. Bunun sonucunda vücudumuz için gerekli olan besin öğeleri az alınmakta veya hiç alınmamakta böylece insanlar yetersiz ve dengesiz beslenme sorunlarıyla karşı karşıya kalmaktadırlar.

Sağlanan gelire ev ve ailenin yönetilmesi büyük ölçüde kadının omuzlarındadır. Başarılı bir ev kadınlığının gerektirdiği sorumlulukların başında aile bireylerinin yeterli ve dengeli beslenmelerinin sağlanması gelmektedir. Bu nedenle kadının bu sorumlulukların gerektirdiği bilgi ve beceriye sahip olması, değişen yaşam koşullarıyla ortaya çıkan sorunları çözümleyebilecek şekilde bilinçlenmesi zorunludur.

Bu araştırma sosyo-ekonomik yönden farklı semtlerde yaşayan kadın tüketicilerin besin seçimi, satın alma, hazırlama, pişirme ve saklama konularındaki bilgi ve uygulamalarını saptamak amacıyla plânlanıp yürütülmüştür.

ARAŞTIRMA YÖNTEMİ VE ARAÇLAR

Araştırma, Ankara ilinde yaşayan rastgele seçilen toplam 150 kadın üzerinde yapılmıştır. Örnekleri Devlet İstatistik Enstitüsü tarafından Ankara ilinin sosyo-ekonomik durumuna göre tabakalandırılmış semtleri arasından rastgele seçilmiştir.

Deneklere besin seçimi ve satın alınması, hazırlama ve pişirme ile saklama konularında toplam 30 soru içeren test uygulanmıştır. Verilen her doğru cevaba 1 puan verilmiştir. Toplam 30 puan üzerinden doğru verdikleri cevaplara göre aldıkları puanlar saptanmıştır. Tüm verilerin dağılım ve yüzdeleri bulunmuş ve istatistiksel değerlendirmelerde önemlilik testi kullanılmıştır.

BULGULAR VE TARTIŞMA

Araştırma kapsamına giren kadınların yaş ortalamaları düşük, orta, yüksek sosyo-ekonomik düzeye göre sırasıyla 45-11.43, 36-9.55, 34-7.61 olarak saptanmıştır.

Düşük sosyo-ekonomik düzeydeki kadınların %30'u okur-yazar değil, orta sosyo-ekonomik düzeydekilerin %70'i ortaokulu, yüksek sosyo-ekonomik düzeydekilerin %72'si yüksek öğrenim görmüşlerdir.

* Hacettepe Üniversitesi Beslenme ve Diyetetik Bölümü Öğretim Üyesi

Düşük, orta ve yüksek sosyo ekonomik düzeydeki derneklerin sırasıyla 3'ü (%6), 26'sı (%52), 42 si (%84) bir işte çalıştıklarını belirtmişlerdir.

Kadın tüketicilerin besin seçimi satın alınması, hazırlanma ve pişirme ile saklama konularındaki sorulara verdikleri cevaplarından aldıkları puanların sosyo-ekonomik düzeye göre değerlendirmesi özetlenmiştir.

Düşük, orta ve yüksek sosyo ekonomik düzeydeki kadın tüketicilerin sırasıyla %30'u ilköğrenim, %70'i ortaöğrenim, %72'si yüksek öğrenim görmüşlerdir. Ayrıca sosyo-ekonomik düzey arttıkça çalışan kadınların sayısı da artmaktadır. Kadın tüketicilerin besin seçimi, satın alınması, hazırlama, pişirme ve saklama konuların da sorulara verdikleri doğru cevaplardan aldıkları puanlar incelendiğinde benzer şekilde orta ve yüksek sosyo ekonomik düzeydekilerin puanlarının düşük sosyo ekonomik düzeydeki kadınlardan yüksek olduğu bulunmuştur. Bunun nedeni Orta ve yüksek sosyo-

ekonomik düzeydeki kadınların iş ortamında tartışıp fikir alabilecekleri kişilerin bulunabilmesi, verilen bilgiyi daha kolaylıkla anlayıp uygulamaları, kitle iletişim araçlarında beslenme ile ilgili bilgileri daha çok izlemeleri olabilir. Düşük sosyo-ekonomik düzeydeki kadınların ise basında yer alan yazıları takip etme olanaklarının sınırlı, eğitim düzeylerinin düşük ve kendi ailelerinde gördüklerini uygulamaya eğilimli olmaları nedeniyle aldıkları puanların daha düşük olduğu söylenebilir. Benzer konuda yapılan

çalışmalarda ailelerin besin hazırlama ve pişirme yöntemlerinde yanlışlar yaptığı, kadınların eğitilmesi gerektiği sonucuna varıl

mıştır. Yemek hazırlama ve pişirmede hatalı davranışlardan kaçınmak, ailelerin daha az harcama ile yeterli ve dengeli beslenmesine, sağlığının korunmasına yardımcı olmaktadır.

Görüldüğü gibi düşük sosyo ekonomik düzeydeki tüketicilerin çoğunun fiyat, alışkanlık, orta ve yüksek sosyo ekonomik düzeydekilerin ise yiyecek satın almada kaliteye önem verdikleri saptanmıştır. Bu durum gelir düzeyi arttıkça kaliteye verilen önemin arttığını göstermektedir. Yapılan diğer çalışmalarda da benzer sonuçlar bulunmuştur.

Deneklerin alışveriş yaptıkları yerler incelendiğinde, düşük sosyo ekonomik düzeydekilerin tümünün (%100) pazar ve halden, orta ve yüksek sosyo ekonomik düzeydekilerin ise sırasıyla büyük çoğunluğunun (%84 ve %78) süpermarket ve kooperatiflerden alışveriş ettikleri saptanmıştır. Benzer konuda yapılan çalışmalarda düşük ve orta gelirli ailelerin genellikle hal, pazar, toptancı ve seyyar satıcı gibi nispeten ucuz yerlerden alışveriş yaptıkları belirlenmiştir.

Araştırma kapsamına giren deneklere bayat ekmek ve kalan yemekleri değerlendirmedikleri sorulmuş alınan cevaplar (%70) ve (%78) yüksek ekonomik düzeydeki deneklerin çoğunun bayat ekmek ve kalan

* Bakanlığımız, Turizm Bakanlığı ile ortak bir "Yemek Yarışması" düzenleyecek. Bu konu ile ilgili detayları önümüzdeki günlerde sizlere ulaştıracağız.

yemekleri değerlendirmedikleri, düşük sosyo-ekonomik düzeydekilerin ise çoğunluğunun (%64) çorba, pilav, köfte, yumurtalı ekmek kızartma, ekmek tatlısı şeklinde değerlendirdikleri saptanmıştır.

Gerek kitap, dergi, gazete, gerekse radyo ve televizyon gibi iletişim araçları ile aynı anda çok geniş kitlelere seslenerek onları etkileyebilme imkânı vardır. Kitle iletişim araçlarından görsel niteliği ile özellikle televizyon tüketici eğitiminde ve besin önemli rol oynamaktadır. Bu çalışmada kadın tüketicilerin düşük, orta ve yüksek sosyo ekonomik düzeye göre sırasıyla %8, %38, %20 sinin televizyon, radyo ve gazete-deki beslenme ile ilgili bilgileri, %32, %64, %50 sinin ise televizyonda yayınlanan yiyecek ve içecek reklâmlarını izledikleri saptanmıştır. Bu reklâmlardan etkilenecek satın aldıkları yiyecek ve içeceklerin dağılımı şöyledir;

Reklâmlardan etkilenecek deneklerin %58 i süt ve ürünlerini %55.3 ü margarin ve sıvı yağı, %22.7 si pirinç-makarnayı, %21.3 ü çikolata-şekerlemeyi satın aldıklarını söylemişlerdir. Yapılan çalışmalar, reklâmların tüketici tercihlerini etkilediğini göstermiştir. Özellikle margarin, şeker, çikolata ve bisküvi gibi yiyeceklerin satın alınması ve marka seçiminde reklâmların etkisi olduğu bulunmuştur(14-16). Reklâmların tüketicileri malı satın almaya ikna ettiği belirlenmiştir. Bu nedenle reklâmlarda eğitim ağırlıklı çalışmalara daha geniş yer verilmesi, tüketici istek ve ihtiyaçlarının gerçekçi olarak belirlenmesi ve doğru mesajlar verilmesi gerekmektedir.

Gerek gelişmiş, gerekse gelişmekte olan ülkelerde, tüketicinin bilinçlendirilmesinde ve korunmasında uzun dönemde etkili yol, tüketicinin bilgilendirilmesi, aydınlatılması ve eğitimidir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Sosyo ekonomik düzeyi farklı semtlerde yaşayan toplam 150 kadının besin seçimi, satın alma, hazırlama, pişirme ve saklama konularındaki bilgi ve uygulamaları incelenmiştir. Sosyo ekonomik düzey arttıkça eğitim düzeyinin, çalışanların sayısının ve kitle iletişim araçlarında beslenme ile ilgili programları izleyenlerin oranının arttığı saptanmıştır. Bu etmenlere bağlı olarak da beslenme bilgi düzeylerinin arttığı sonucuna varılmıştır. Sorulara verilen cevaplardan alınan toplam puanlar sosyo ekonomik düzeye göre sırasıyla 14.2, 21.2, 23.5 bulunmuştur. Sosyo-ekonomik düzeyi düşük olan deneklerin yiyecek satın almada fiyat ve alışkanlık, orta ve yüksek sosyo ekonomik düzeyde ise kaliteye önem verdikleri saptanmıştır. Kalan yemek ve bayat ekmekleri sosyo ekonomik düzey yükseldikçe değerlendirenlerin oranı düşmektedir. Kitle iletişim araçlarında yayınlanan yiyecek içecek reklâmlarından etkilenecek satın alınan ve marka tercihi yapılan ürünlerin başında süt ve ürünleri ile margarin ve sıvı yağ gelmektedir.

Aile bireylerinin beslenmesinden büyük ölçüde sorumlu olan kadının besin seçimi, satın alınması, hazırlama, pişirme ve saklama konularında yeterli bilgiye sahip olması gerekmektedir. Özellikle ev kadınlarının bu bilgileri alabileceği eğitim programları yapılmalıdır. Bu programlarda konu ile ilgili uzman kişiler ve kitle iletişim araçlarına önemli görevler düşmektedir.

PLÂNSIZ

KLİNİKTE YATAN GEBE KADINLARIN AİLE PLANLAMASI KONUSUNDA BİLGİ TUTUM VE DAVRANIŞLARI YÖNÜNDEN DEĞERLENDİRİLMESİ

* Dr. Ömer R. ÖNDER

** Mağfiret ERDOĞAN

*** Gülten ATLI

**** Gülsen ERTEM'in

aynı başlıklı çalışmalarından kısa bir özet

Toplumumuzda aşırı doğurganlık ve buna bağlı olarak hızlı nüfus artışı mevcuttur. Yapılan araştırmalara göre; ülkemizde üreme çağındaki kadın başına düşen doğum sayısı 2,7 olarak bulunmuştur. Ayrıca doğurganlığın yerleşim yerlerine göre değişik gösterdiği görülmüştür. En yüksek doğurganlık hızının Doğu Anadolu bölgesinde olduğu (4.4) en düşük hızın ise Batı Anadolu Bölgesinde bulunduğu (2.0) bildirilmektedir. Ülkemizde nüfus artış hızı % 2,17 dir.0-14 yaş grubunun ise, toplam nüfusun yaklaşık yarısını oluşturduğu bildirilmektedir. Bu durumda istenmeyen gebeliklerin engellenmesiyle nüfus artış hızının dengelenebileceği düşünülebilir. Ülkemizde isteyerek düşük (yüz gebelikte) % 20,4, istenmeyen, % 12'si planlanmamış doğumlardır. Evli kadınların 2/3'ünden fazlası başka çocuk istememekte, % 13,9'u ise bir sonraki doğumlarını en az 2 yıl geciktirmek istemektedir.

Aşırı doğurganlık, gerek annenin gerekse çocuğun sağlığını olumsuz yönde etkilemekte, hızlı nüfus artışının toplumda kalkınma hızını yavaşlattığı, eğitime, sağlığa ve üretime yapılması gereken yatırımların payını azaltmaktadır. Aşırı doğurganlığın azaltılmasında aile planlaması yöntemlerinin büyük payı bulunmaktadır. Ancak ülkemizde herhangi bir yöntemle korunanların oranı %62,6'dır. Bunlardan yalnızca % 34,5'i etkili

modern yöntem kullanmakta, % 28,1'i geleneksel, etkisi yetersiz yöntemler kullanmaktadır.

Gebelik ya da doğum nedeniyle hastaneye başvuran ve klinikte yatan kadınların aile planlaması yöntemlerine ilişkin bilgi, tutum ve davranışlarının farklı olacağı düşünülmektedir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Araştırmaya katılan kadınların %53.4'ü bir, %35.0'ı iki çocukludur. Üç ve daha fazla çocuğa sahip olanlar %11.6'dır. Halen sahip olunan çocuk sayısı yönünden aileler iyi durumdadır. Ülkemizde toplam doğurganlık hızı 2.7 dir. Bu doğurgan çağındaki kadınların doğurganlık sonuna kadar 2.7 çocuk sahibi olacağını ifade etmektedir. Dünya Sağlık Örgütüncce 1975-1978 tarihleri arasında, Türkiye, Nepal, Kosta Rika ve Malezya'ya ait verilerin değerlendirilmesinde; üç ve dörtten daha fazla yapılan doğumların bebek ölümlerini arttırdığı belirtilmiştir. Öte yandan ailede yaşayan çocuk sayısı arttıkça çocuklarda malnütrasyon sıklığının ve kişi başına düşen yılda gastroenterit sayısının arttığı, zeka gelişiminde gerilemeler gözlemlendiği bildirilmiştir.

* Gevher Nesibe Sağlık Eğitim Enstitüsü Öğretim Üyesi ve Toplum Sağlığı Bölüm Başkanı.

** Tıbbi İstatistik ve Bilgisayar Tıbbi Teknoloğu.

*** Tıbbi İstatistik ve Bilgisayar Tıbbi Teknoloğu

**** Tıbbi İstatistik ve Bilgisayar Tıbbi Teknoloğu

AİLELER

Çiftlerin evlilik yılı arttıkça sahip olunan çocuk sayısında artmaktadır. 1-5 yıl evli olanların %79.4'ü bir; %20.6'sı iki çocukludur. 11-15 yıllık evli olanların %28.6'sı dört; %14.2'si beş ve daha fazla çocuğa sahiptir. Aile planlaması hizmetlerinde, yeni evliler ve evlilik yılı az olanlar ihmal edilmemek koşuluyla, özellikle evlilik yılı ve çocuk sayısı fazla olanlara öncelik verilmelidir.

fark bulunmuştur Sahip olunan çocuk sayısı arttıkça önlem almak gereksiniminden dolayı, ailelerin bilgilerinin artacağı beklenmiştir. Ancak yaşayan çocuk sayısının bireylerin aile planlaması konusundaki bilgilerini etkilemediği görülmüştür. Çocuk sayısı arttıkça bilgi düzeyi artmamaktadır. Üç ve daha fazla çocuk

Bireylerin aile planlaması konusundaki bilgi düzeyleri yeterli bulunamamıştır. Ancak bireylerin öğrenim durumu aile planlaması konusundaki bilgi düzeyini etkilemektedir. Öğrenim düzeyi arttıkça bireylerin bilgileri de artmaktadır. Eğitim düzeyi düşük olanlarla, yüksek olanlar arasında önemli

sahibi olanların bilgi puanı ($x=27.7$ 12.4), iki ve daha az olanlardan ($x=38.4$ 23.8) daha düşük bulunmuştur. Bu durum aile planlaması konusunda yapılacak sağlık eğitimi ve verilecek hizmetin planlamasında çok çocuklu ailelere öncelik verilmesi gerektiğini göstermektedir. Etkili yöntem kullananların

bilgi düzeyi, etkisiz yöntem kullananlara göre daha yüksek bulunamamıştır. Aralarındaki fark istatistiksel olarak anlamsızdır. Bilginin etkili yöntem kullanmayı arttıracığı beklenirdi. Etkili yöntem kullananların bu konuda yeterli bilgileri olduğundan değilde, sağlık kurumunun önerisiyle tercih etmiş olabilecekleri düşünülmektedir. Oysa aile planlaması sağlık eğilimi, bireylerin bilgilenmelerini, önlemin gerekliliğine inanmalarını ve sonuçta davranış kazanmalarını amaçlamaktadır. Kazanılan bilginin kişileri doğru yönlendireceği ve etkili yöntem seçimine neden olacağı düşünülmektedir. Bu durumda sağlık kurumlarında yapılan aile planlaması konusundaki sağlık eğitimleri bilgilendirmenin ötesinde bireylerde tutum ve davranış kazandırmaya yönelik yapılmalıdır.

Kadınların %25'inin en son gebeliği istenmeyen gebeliktir. Yapılan bir araştırmada, son beş yıl içinde yapılan doğumların %20.4'ünün istenmeyen; %12.0'nin planlanmamış gebelikler olduğu ortaya çıkmıştır. Bu durumda aileler kriminal düşüklere baş vurabilecekler ve sağlıklarını hatta yaşamlarını yitirebileceklerdir. Bir değerlendirmede; yüz gebelikte isteyerek düşük hızının %18.0; kendiliğinden düşük hızının %12.0 olduğu belirlenmiştir. Düşüklerin istenmeyen gebeliklerden kaynaklandığını bilinmektedir. Bu nedenle aile planlaması hizmetleri ve etkili yöntem kullanımının yaygınlaşması, istenmeyen gebelikleri ve düşüklere azaltacak ve önleyecektir (1-5). Öte yandan bireylerin ancak %66.7'si son gebeliğine eşi ile birlikte karar vermiştir. Oysa tüm gebeliklere karı-koca birlikte karar vermemelidir. Bunun gerek anne, gerekse doğacak bebeliğin ruhsal durumunu önemli ölçüde etkileyeceği bilinmektedir. İstenmeyen gebelik ve çocuklarda uyum ve davranış bozuklukları gözlemlendiği bildirilmektedir. Ayrıca kullandıkları yönteme eşi ile birlikte

karar verenler %85.0'dır. Bu durum erkeklerinde aile planlaması konusunda eğitilmelerinin son derece önemli olduğunu göstermektedir. Erkeklerinde eğitilmesi halinde etkili yöntem seçimi ve kullanımında artma olacaktır.

Etkili yöntem kullananların sıklığı yeterli düzeyde değildir. Bireylerin %33.3'ü etkili, diğerleri etkisiz yöntem kullanmaktadır. Yapılan bir çalışmada, Türkiye'de ailelerin %34.5'inin, kentsel kesimde %38.9'unun, kırsal bölgelerde %26.8'inin, modern etkili yöntem kullandıkları belirlenmiştir. Aşırı doğurganlığın yavaşlatılması ve önlenmesinde etkili yöntem kullanımı son derece önemlidir. Bu nedenle eğitim yapılırken ve hizmet verilirken etkili yöntem kullanımı özendirilmelidir. Kadınların tümüne yakını (%98.3) aile planlamasının gerekliliğine inanmaktadır. Bunların ancak, %33.9'u etkili, diğerleri etkisiz yöntem kullanmaktadır. Bu durum tutumun davranışa yeterince dönüşmemiş olduğunu göstermektedir.

Oral kontraseptif ya da RİA kullanımı sırasında gebe kalınması halinde, kadınların %18.3'ü kürtaj olacağını, %25.0'ı hiç bir şey yapmadan doğuracağını belirtmiştir. Böyle durumda en uygun yaklaşım, doktora başvurulmasıdır. Yeterli kanıt bulunmama ile birlikte oral kontraseptif ya da RİA'nın embriyo üzerinde teratojenik etkileri olabileceği ileri sürülmektedir. Bu nedenle gebeliğin devamı ya da sonlandırılmasına doktor karar vermelidir. Böyle bir durumda, kadınların ancak %55.0'ı doktora başvurması gerektiğini belirtmiştir.

Kadınların %38.3'ü iki doğum arasındaki aralığın iki; %43.3'ü ise beş yıl olması gerektiğini ifade etmiştir. Bu son derece olumlu bir yaklaşımdır. İki doğum arasındaki iki yıldan daha kısa aralıkların gerek annenin, gerekse bebeğin sağlığını olumsuz yönde etkilediği bildirilmektedir. Doğumların iki yıldan daha uzun aralıklarla yapılması halinde, annede tükenme sendromu olasılığının azalacağı, ve bebek ölüm hızında %27.8'lik düşme sağlanacağı hesaplanmıştır. Ülkemizde doğumların 1/3'ü 24 aydan daha kısa aralıklarla yapılmaktadır.

Kadınların %51.7'si emzirmenin gebeliği yeterince önleyemeyeceğini belirtmişler, diğerleri önleyebileceğini ya da bu konuda bilgisi bulunmadığını ifade etmişlerdir. Kişiden kişiye göre değişmekle birlikte doğumdan sonra bir süre gebelik oluşmayabilir. Ancak çoğunlukla bu süre çok kısa olduğundan kadınlar doğumdan hemen sonra etkili bir yöntemle korunmalıdır. Ancak emzirmenin bu olumlu etkisi anne sütünün teşvik edilmesinde kullanılabilir. Kürtaj bir aile planlaması yöntemi olarak görülmemelidir. Aileler etkili bir yöntemle korunmalı, ancak gebelik oluşması halinde uygun süre içerisinde doktorun kararıyla kürtaj yapılabilir. Etkili bir yöntemle korunmadan oluşacak her gebeliğin kürtajla sonlandırılmasının PID

(pelvik enjeksiyon) ve diğer jinekolojik sorunlara neden olabileceği bilinmelidir. Kadınların %40'ı kürtajı korunma yöntemi olarak belirtmektedirler.

ÖNERİLER

1. Doğumevlerinde ya da jinekoloji kliniği bulunan hastanelerde sağlık eğitimi üniteleri kurulmalı, başvuran poliklinik hastalarının yanı sıra, uygun organizasyonlarla klinikteki hastalar'da aile planlaması eğitimi verilmelidir. Gebelik ya da doğum gerekeceğiyle hastaneye yatan kadınlar aile planlaması eğitimine daha fazla ilgi gösterebilirler ve daha fazla yararlanabilirler.

2. Kadınların %85.0'ı yöntem kullanmaya, %66.7'si son gebeliğine eşi ile birlikte karar vermişlerdir. Sağlık kurumlarınca erkeklere de aile planlaması eğitimleri düzenlemelidir. Bu etkili yöntem kullanmayı arttıracaktır.

3. Aile planlaması hizmetlerinde yeni evliler ve evlilik yılı az olanlar ihmal edilmemek koşuluyla, özellikle evlilik yılı ve çocuk sayısı fazla olanlara öncelik verilmelidir.

4. Sağlık kurumlarında telefonla da aile planlaması danışma hizmetleri verilebilecek organizasyonlar yapılmalıdır.

Aile Araştırma Kurumu tarafından hazırlanan kitaplar "Aile Eğitim Setleri" olarak dağıtılmaya başladı. 20 kitapçıktan oluşan bu setler evliliğin kuruluş aşamasından, çocuğun yetiştirilmesine kadar çok çeşitli konuları içermekte.

T.C.
DEVLET BAKANLIĞI

"UYUŞTURUCU VE GENÇLİK" KONULU ŞİİR, RESİM VE KOMPOZİSYON YARIŞMASI

MÜRACAAT:
BAŞBAKANLIK
AİLE ARAŞTIRMALARI KURUMU BAŞKANLIĞI
Meşrutiyet Caddesi, No:19 Bakanlıklar-Ankara
TARİH:
15-12-1996 TARİHİNDEN İTİBAREN
SON TESLİM TARİHİ 05-03-1997

HER DALDA SADECE İLK 20'YE GİREN
BAŞARILI ÖĞRENCİLERE
ÖDÜL VERİLECEKTİR.

YARIŞMACILARIN,
YARIŞMAYA KATILACAK ESERLERİ
POSTA İLE YANDAKİ ADRESE YA DA DOĞRUDAN
OKUL MÜDÜRLÜKLERİNE
ELDEN TESLİM ETMESİ GEREKMEKTEDİR.

UYUŞTURUCU,
DAHA GÜZEL BİR
DÜNYAYA KAÇIŞ DEĞİL,
YAŞAMINIZIN SONUNA
DOĞRU YOLCULUKTUR

gencTV

RAKSNET RAKS

www.raksnet.com.tr

"Medeni memleketlerin bir çoğunda esirgenen bu hak, bugün Türk kadınının elindedir ve onu salahiyet ve liyakatla kullanacaktır."

M. Kemal ATATÜRK

5 Aralık 1996
Türk Kadınının Seçme ve Seçilme hakkını elde edişinin 62. yıldönümü

KADINSIZ DEMOKRASİ DÜŞÜNÜLEMEZ

Türk kadınının siyasal haklarını kazanmasının 62'nci yıldönümü olan 5 Aralık 1996'yı bu yıl, her zamankinden daha etkili ve coşkulu bir şekilde kutladık.

Sabah saat 09.00'da Devlet Bakanı Işlay Saygın öncülüğünde kalabalık bir heyetle önce Anıtkabir'i ziyaret ettik. "Türk Kadınları" yazılı çelengimizi bıraktık. Bakan Saygın, Anıtkabir Özel Defteri'ne şunları yazdı; "Ulu Atatürk, Biz Türk kadınları, bu yıl Türkiye'de ilk defa tek vücut olarak bir çatı altında toplandık. Bize verdiğin hakları, emanet ettiğin ilke ve inkılapları sonsuza kadar yaşatacağımıza ant içeriz".